

Werkgroep Behoud de Peel

Jaarverslag 2001

Druk jaar

2001 was weer een druk jaar voor Werkgroep Behoud de Peel. Zoals gebruikelijk hebben we geageerd tegen onwettige ammoniakuitstoot en tegen verdroging en landschapsaantasting rondom de Peelgebieden. Ook hielden we ons bezig met het beheer van de Peelgebieden, werkten zelf weer in de Peel en deden aan voorlichting.

De meeste tijd ging echter zitten in het meedenken over toekomstplannen. In de Landinrichting Peelvenen werd het "voorkeursalternatief" overeengekomen. Dat alternatief heeft weliswaar niet onze voorkeur, maar is een redelijk compromis tussen natuur en cultuur. Binnen de "reconstructie platteland" ijverden we in meerdere regio's voor verbetering van de Peelnatuur. Voor de toekomstige verbindingzone tussen de Peel en de Stippelberg brachten we onze visie in. In het (moeizame) proces om te komen tot de noodzakelijke verhoging van de waterstand rondom de Peelreservaten werden weer enkele stappen gezet.

We richtten een stichting op ter verwerving van gronden buiten de EHS, die cruciaal zijn voor natuurontwikkeling.

Vermeldenswaard is verder dat we een positieve uitspraak kregen op het gebied van de Habitatrichtlijn. In de toekomst zullen we deze belangrijke Europese regelgeving zeker vaker gebruiken ter bescherming van de Peelnatuur.

Wim van Opbergen, voorzitter WBdP

Over de Werkgroep

Werkgroep Behoud de Peel (WBdP) is een stichting die in 2001 al 23 jaar bestaat. Maar dat de Peelnatuur de hulp van deze regionale natuurbeschermingsorganisatie nog steeds hard nodig heeft, zal u bij het doornemen van dit jaarverslag duidelijk worden.

De Werkgroep telt 25 leden. Drie daarvan zijn fulltime medewerkers: Wim van Opbergen, Chris Vieveen en Fred Kater. De eerste twee waren al langer via een ID-baan (Melkertbaan) aan de werkgroep verbonden; voor Fred is op het eind van het jaar ook zo'n baan aangevraagd. Hij zal dan volledig in dienst zijn van de Werkgroep.

Verder bestaat het bestuur uit vrijwilligers. Dit jaar zijn twee nieuwe leden toegetreden, waardoor onze werkdruk gelukkig wat verminderde. Maar we kunnen nog best enkele actieve leden meer gebruiken. De verdere bestuursamenstelling bleef onveranderd. Wim van Opbergen is voorzitter, Piet Blankers secretaris, Harrie van den Berg penningmeester.

Naast de bestuursleden zijn verschillende vrijwilligers actief, zoals specialisten op wetenschappelijk en juridisch gebied, en informanten over ontwikkelingen in ons grote werkgebied. En niet te vergeten de mensen die meehelpten met het beheerswerk in de Peel. Eigenlijk is dat het "echte" werk; het is gezellig en zinvol buitenwerk en het sterkt ons telkens weer in onze overtuiging dat we met een goede zaak bezig zijn.

Sinds medio 2000 werkt WBdP vanuit een eigen kantoor, gevestigd in het 'Hofke van Marijke', Rembrandt van Rijnstraat te Deurne. Het kantoorarchief wordt beheerd door Fred Kater, die daarbij tijdelijk ondersteuning krijgt van Lucas Talsma. De kantoorinventaris is up-to-date en we streven ernaar tijdens kantooruren permanent aanwezig te zijn. Zo wordt het kantoor steeds meer het hart van onze organisatie.

Werkgroep Behoud de Peel is aangesloten bij de Brabantse- en Limburgse Milieufederatie en werkt samen met diverse andere natuur- en milieuorganisaties zoals het Wereldnatuurfonds, Stichting Natuur en Milieu, IVN, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Vogelbescherming.

Daarnaast zijn er veel formele en informele contacten met de verschillende

overheden: Ministeries, de provincies Brabant en Limburg, de tien Peelgemeenten en de waterschappen. We hebben zitting in de Landinrichtingscommissie Peelvenen en diverse reconstructiecommissies en werken sinds 1995 samen met agrarische groeperingen in de stichting Peel-land.

Al jarenlang voert WBdP een zuinig en zorgvuldig financieel beleid. Toch was er vorig jaar een licht negatief saldo van ruim f13.000. In de begroting voor 2002 hebben we inkomsten en uitgaven weer met elkaar in evenwicht gebracht. Zorgelijker lijkt dat in 2002 de subsidie van de stichting DOEN! (Postcodeloterij) vervalt. DOEN! heeft ons jarenlang financieel gesteund. Die financiën hebben we met name gebruikt voor het Verheven Peelproject. Zoals elders in dit jaarverslag te lezen, heeft de Werkgroep besloten om haar grondzaken onder te brengen in een speciale stichting, de stichting VEEN (Verwerving Extra Eigendommen voor Natuurontwikkeling). Deze stichting gaat onafhankelijk van de Werkgroep een eigen financieel beleid voeren.

Elk jaar moeten wij u melden dat van de tien Peelgemeenten alleen Asten en Deurne ons nog steeds financieel weigeren te steunen. Ook in 2001 was dat weer het geval. Maar het tijd lijkt ook hier te gaan keren. Tijdens het schrijven van dit jaarverslag werd bekend dat Asten subsidie voor 2002 heeft verleend.

In het jaar 2001 steunde u, onze achterban, ons met donaties van ruim f18.600. Dat was een stijging van ruim f4.500 ten opzichte van het jaar 2000, waarvoor onze hartelijke dank.

Ook in 2002 zal de Werkgroep uw steun hard nodig hebben, o.a. omdat de subsidie van DOEN! wegvalt. U kunt ons steunen met de bijgesloten acceptgiro. Giften aan de werkgroep zijn aftrekbaar voor de belasting. Uw giften zijn niet alleen financieel van belang, maar geven ons ook de morele steun om door te gaan met ons belangrijke werk!

Stichting
Werkgroep Behoud de Peel
Postbus 139, 5750 AC Deurne
telefoon 0493-354411
fax 0493-354435
WBdP@hetnet.nl

Inhoud

Over de Werkgroep	—2
Grondaankopen	—3
Landinrichting Peelvenen	—4
Glastuinbouw	—6
Nieuwe wet ammoniak en reconstructie	—7
Ammoniak-reductie	—8
Hydrologische bufferzones	—10
Drainages en beregeningsputten	—11
Waterbeheer in de Verheven Peel	—12
Twee kanalen—twee fietspaden	—13
Natuurbeheer in de Grootte Peel	—14
Succesvol jaar voor kerkuilen	—15
Nieuwe publikaties over de Peel	—15
Veldwerk	—16
Educatie	—16
Reconstructiewet	—17
Pilot water	—18
REV-Robuuste ecologische verbinding tussen Peel en Stippelberg	—18
Het beleid van de provincies	—20
Ruimtelijk beleid in Peelgemeenten	—22
Een nieuwe Peelkolonie	—23

Grondaankopen

Het is zeven jaar geleden dat WBdP het plan voor de Verheven Peel lanceerde, met als doel de Deurnese Peel en Mariapeel aaneen te smeden tot één aaneengesloten natuurgebied. Financieel gesteund door de stichting DOEN! en de DVR-stichting werd dit plan in de regio gepromoot. Vijftig jaar was de termijn die we stelden voor de realisatie. De belangrijkste voorwaarde is het aankopen van alle gronden in de kern van de Verheven Peel (het zgn. "Middengebied") en strategisch gelegen gronden in de flanken van de Verheven Peel. Daarna raakte alles in een stroomversnelling. Via de streek- en later de landinrichtingscommissie werd de zaak aangepakt. Staatssecretaris Faber kende aan het Middengebied zelfs de onteigeningsstatus toe.

Vorig jaar is de rododendronkweker in het noorden van het Middengebied aangekocht. Dit jaar is er meer verheugend nieuws. In de loop van het jaar 2001 zijn drie gastuinbouwbedrijven aangekocht. Dat betekent dat momenteel alle gastuinbouwbedrijven in het Middengebied zijn verworven. Wie had dat zeven jaar geleden kunnen denken!

In 2001 zijn de tuinbouwkassen van een eerder aangekocht bedrijf gesloopt. Datzelfde gold voor de bedrijfsgebouwen van een rundveebedrijf, waarvan de pacht was afgekocht. Van het naastgelegen bedrijf werd eveneens 23 hectare pachtvrij gemaakt, ten behoeve van SBB.

In het Middengebied dient nu nog 145 hectare voor natuurontwikkeling te worden verworven, waarvan de Amev vrijwel geheel eigenaar en/of verpachter is. Het betreft vooral twee grote, moderne rundveebedrijven. Daarmee - en met Amev - zijn nog steeds onderhandelingen gaande. Vorig jaar was dat ook al zo; we meldden

toen dat die onderhandelingen stroef verlopen, maar er lijkt nu wat meer beweging in het proces te komen.

Hoewel er kwalitatief enorme vooruitgang is geboekt is de kwantiteit van de verworven gronden laag: in totaal werden slechts 16 hectare landbouwgrond aangekocht, waarvan zeven gelegen in het Middengebied. Het staatje geeft aan dat er de komende jaren nog veel werk is te verzetten!

Er zijn dit jaar veel klachten over wateroverlast van burgers uit het Middengebied. Enkele mensen uit dit gebied hebben een brief geschreven naar de Landinrichtingscommissie en daarin hun huis te koop aangeboden. WBdP vindt het erg jammer dat op dit aanbod niet is ingegaan. In plaats daarvan wordt gezocht naar technische oplossingen, die altijd een ontwaterende werking op de Peel zullen hebben (en die mogelijk duurder zijn).

In Peelvenen Zuid (Grote Peel e.o.) is bij het vaststellen van de EHS veel minder hectares toegekend dan aan de Verheven Peel. Ongetwijfeld heeft onze Verheven Peel-voorlichting daarbij een rol gespeeld, omdat wij konden aantonen dat de omstandigheden van ondergrond en grondwater in de Verheven Peel ideaal zijn voor natuurontwikkeling. Hoe de situatie is rondom de Grote Peel blijkt uit de tweede tabel.

Voor het hele Peelgebied moet bovendien nog 250 hectare voor bos en landschappelijk raamwerk verworven worden. Ten behoeve van deze doeleinden is inmiddels 45 hectare grond binnen Peelvenen Noord verworven. Daarvan ligt ongeveer 19 hectare in Molentje Zuid. Bij de verwerving daarvan heeft de Werkgroep een actieve rol gespeeld door het mede opstellen van een goede onderbouwing en het aanbieden van co-financiering. Tot onze vreugde heeft de provincie Limburg hier-

De landbouwgronden tussen Deurnese- en Mariapeel vormen het Middengebied

voor extra gelden uitgetrokken, want deze gronden liggen op de waterscheiding en beïnvloeden daardoor de waterkwaliteit- en kwantiteit in het stroomafwaarts gelegen gebied (o.a. Molentje Noord, waarvan al grote delen zijn verworven).

Stichting "VEEN"

WBdP werkt ook op kleine schaal mee aan grondverwerving. Vorig jaar is een eerste stukje grond van 1,6 hectare in de gemeente Meijel aangekocht. Er is besloten hiermee door te gaan. Vanwege het specifieke karakter van grondverwerving en de daarmee samenhangende financiering en beheer is besloten een nieuwe stichting in het leven te roepen, met ook leden van buiten de Werkgroep. Na een intensieve voorbereiding is deze stichting medio 2001 officieel opgericht. Als naam werd gekozen: Stichting "VEEN": Verwerving Extra Eigendommen voor Natuurontwikkeling.

De stichting gaat geen gronden aankopen binnen de EHS. Dat is de taak van de overheid en daarbij wil VEEN slechts adviserend optreden. VEEN zal zich voornamelijk richten op het verwerven van gronden buiten de EHS, die van cruciaal belang zijn voor natuurontwikkeling.

Om de initiële kosten te dekken is reeds subsidie verleend door de DVR-stichting uit Delft, die de Werkgroep eerder heeft gesteund. Het bestuur van VEEN heeft een businessplan opgesteld, gebaseerd op de "revolving fund"-filosofie. Dit houdt in dat subsidiegelden gebruikt worden om grotere geldbedragen te lenen, die gebruikt worden voor grondaankoop. De verworven grond wordt doorverkocht aan de overheid of aan andere natuurbeschermingsorganisaties.

De stichting VEEN voert momenteel gesprekken met de stichting DOEN!, het Groenfonds en het Wereldnatuurfonds, maar er zijn nog geen concrete toezeggingen gedaan.

PEELVENEN NOORD (Verheven Peel e.o.) Stand 31.12.2001	Totaal begrensd	Reeds verworven	Nog te verwerven
Reservaatgebied Brabant	502 ha	144 ha	358 ha
Reservaatgebied Limburg	10 ha	5 ha	5 ha
Natuurontwikkelingsgebied Brabant	426 ha	56 ha	370 ha
Natuurontwikkelingsgebied Limburg	240 ha	15 ha	225 ha
Totaal	1178 ha	220 ha	958 ha

PEELVENEN ZUID (Grote Peel e.o.) Stand 31.12.2001	Totaal begrensd	Reeds verworven	Nog te Verwerven
Reservaatgebied Brabant	154 ha	0 ha	154 ha
Reservaatgebied Limburg	155 ha	135 ha	20 ha
Totaal	309 ha	135 ha	174 ha

Landinrichting Peelvenen

Terwijl men in Den Haag alweer spreekt over Structuurschema Groene Ruimte versie twee, is het project Peelvenen uit het SGR-1 van 1992 nog niet uitgevoerd. In 1996 ondertekenden de betrokken partijen op de grens van Brabant en Limburg een intentieverklaring en kon de Streekcommissie Peelvenen aan de slag. In 2000 werd de streekcommissie het eens over een projectnota en werd zij "opgewaarderd" tot landinrichtingscommissie Peelvenen (LIC).

De LIC besloot eerst een raamplan op te stellen voor de natuurontwikkeling in en rond de Deurnese Peel/Mariapeel. Daar moest immers het merendeel van de nieuwe natuur (1200 hectare) tot stand komen, terwijl het andere deel van het werkgebied (in en rond de Groote Peel) later zou worden aangepakt. Bij zo'n grote functieverandering, in dit geval van landbouw naar natuur, is een milieueffect rapportage (mer) verplicht. In een mer moeten verschillende alternatieven ontwikkeld worden, waarna effecten op het milieu onderling vergeleken worden. In 2000 waren er al twee alternatieven ontwikkeld: het natuur-alternatief en het cultuur/natuur-alternatief.

Voorkeursalternatief

In 2001 is de LIC het eens geworden over een voorkeursalternatief voor het zogenaamde "Middengebied". Het Middengebied is de strook langs de Soemeersingel en de Helenavaart, waar natuurontwikkeling moet plaats vinden, maar die óók is aangewezen tot beschermd dorpsgezicht. Volgens voorzitter Servaas Huys van de LIC is in het voorkeursalternatief het onverenigbare verenigd. Geografische omstandigheden hebben uiteindelijk een handvat gegeven om het eens te worden:

- Het noordelijk deel van het Middengebied ligt lager dan het zuidelijk deel en wordt bij vernatting dus het eerste plasdras.
- In het noordelijk deel van het Middengebied grenst de natuur van de Deurnese Peel al aan die van de Mariapeel.

Het voorkeursalternatief zet meer in op behoud van cultuurhistorie in het zuidelijk deel van het Middengebied en dicht langs de Soemeersingel, terwijl in het noordelijk deel en verder van de Soemeersingel af natuurontwikkeling de overhand krijgt (zie tabel hiernaast). In 2002 zal de mer, samen met een technische en financiële uitwerking

van het voorkeursalternatief, in de inspraak worden gebracht.

Wat denkt WBdP van het voorkeursalternatief?

Onze eigen voorkeur is natuurlijk al jaren bekend: het aaneengroeien van de Deurnese Peel aan de Mariapeel tot één zichzelf instandhoudend gebied met hoogveen en moerassen en verder alles waar de abiotische omstandigheden aanleiding toe geven: plassen, broekbossen, drogere bossen en heidevelden. Kortom: de Verheven Peel, wild en woest en ledig

Toch heeft WBdP zich geschikt in het voorkeursalternatief, dat de steun van de gehele LIC heeft gekregen. De totstandkoming was een proces van geven en nemen, hetgeen tot uiting komt in onderstaande bespreking van enkele aspecten uit het voorkeursalternatief.

De LIC heeft als randvoorwaarde genomen dat de natuurontwikkeling en de vernatting van de Verheven Peel zo min mogelijk (water)overlast mag veroorzaken in het omringende gebied. Daarom geeft ze er de voorkeur aan om slechts de bestaande natuurgebieden in de Deurnese Peel en de Mariapeel optimaal te ontwikkelen tot hoogveenmoerasnatuur. De huidige ontwatering en verdroging moet een halt worden toegeroepen. In de nieuwe natuurgebieden, die thans nog bij de landbouw in gebruik zijn, wordt het waterpeil verhoogd ten behoeve van de hoogveenvorming in de bestaande natuur.

In de nieuwe natuurgebieden zelf zal hoogveen slechts sporadisch bereikt kunnen worden, omdat de omringende landbouw geen wateroverlast mag krijgen. Mede op aandringen van WBdP zal de LIC wel onderzoeken of er in het landbouwgebied nog verzachtende maatregelen te treffen zijn, waardoor de natuurontwikkeling ook in de nieuwe natuurgebieden een betere kans krijgt. Te denken valt aan technische maatregelen, andere gewaskeuze, schuiven met de EHS of desnoods een natschade-uitkering.

Door de vernatting zal de "badkuip", die de Verheven Peel in feite is, hoger gevuld worden. Bij ernstige en langdurige regenval mag hij niet teveel overlopen in het omringende gebied. Waterbergingsmaatregelen moeten van de LIC in het nieuwe natuurgebied genomen worden. WBdP vindt het jammer dat de waterstand in het natuurgebied hierdoor minder stabiel zal

zijn, hetgeen niet gunstig is voor de hoogveenontwikkeling.

De voorkeur van de LIC gaat uit naar uitgebreide technische maatregelen om de huizen van de burgers langs de Soemeersingel en de Koolweg droog te houden. Dat is een mooi streven, zeker ook omdat gedeputeerde Verheijen van Brabant schriftelijke beloftes heeft gedaan aan de bewoners. In het vorige jaarverslag heeft WBdP echter al een andere oplossing aangedragen: koop de huizen van burgers, die vrijwillig willen vertrekken, aan en blijf niet wellicht tegen beter weten in- op alle plekken proberen om de burgerhuizen droog te houden.

De commissie heeft een lange discussie nodig gehad om een voorkeur uit te spreken voor de aanpak van de wijken. De wijken zijn de historische turftransportkanalen in het middengebied, vaak in de vorm van een drietand, uitmondend in de Helenavaart. De cultuurhistorici wilden de wijken overal gaan herstellen en onderhouden. Waar ze inmiddels verdwenen zijn, zouden ze zelfs opnieuw gegraven moeten worden. De natuurontwikkelaars wilden in het geheel geen maatregelen aan de wijken treffen. Door het opzetten van het waterpeil worden ze immers al beter zichtbaar. Uitbaggeren is uit den boze, omdat zich juist in de wijken een scala van zeldzame planten gaat ontwikkelen. Uiteindelijk is de commissie het eens geworden: er zullen nergens wijken opnieuw gegraven worden. De wijken in de bestaande natuurgebieden zullen met rust gelaten worden. Vlak langs de Helenavaart en in het zuidelijke deel van het Middengebied, tegen Helenaveen aan, zullen de bestaande wijken zonnig hersteld en onderhouden worden.

Een goede plek om een cultuurhistorisch project uit te voeren is volgens de LIC de voormalige turfstrooifabriek, thans autospuiterij en mogelijk ook de Wilhelminahoeve. De eerste plek biedt het voordeel dat de in standgehouden wijken zeer goed zichtbaar zijn vanaf de openbare weg. WBdP vindt dat een cultuurhistorisch opgetuigde Wilhelminahoeve wellicht meer bezoekers naar het hart van het Middengebied trekt dan goed is voor de natuur, terwijl de wijken toch slecht zichtbaar blijven.

Afronding van Raamplan en MER

De LIC is het eens over het voorkeursalternatief, maar er moet nog veel gebeuren voor het raamplan en de mer in het najaar

Soemeersingel

Andere projecten

Behalve met plannen voor het Middengebied houdt de landinrichtingscommissie zich ook nog bezig met projecten die zich "spontaan" aandienen. Zo is er de vrijwillige kavelruil in het Schepersberg Peelke (een initiatief van Milieucoöperatie Peel en Maas) en het Wateraanvoerplan rondom de Groote Peel (een langlopend initiatief van ondermeer de waterschappen). De LIC geeft aan het eerste een kleine en aan het tweede een zeer grote financiële bijdrage en fungeert daarmee als een soort doorschuifloket van overheidssubsidies. Voor WBdP is vooral de inhoud van die projecten van belang. In het Schepersberg Peelke moet nog een ereschuld worden ingelost door de LLTB-afdeling en de gemeente Meijel. WBdP is pas tevreden als de weidevogels weer in het Schepersberg Peelke zijn teruggekeerd. En ten aanzien van het wateraanvoerplan zal WBdP ervoor blijven waken dat er geen gebiedsvreemd water in de Groote Peel kan doordringen.

van 2002 gepubliceerd worden. Talrijke studies zijn opgestart om het geheel nader te onderbouwen of te detailleren: een hydrologische modelstudie, een onderzoek naar natschade bij boeren en burgers uit het verleden, een natschaderegeling voor de toekomst, een onderzoek naar de funderingen van de burgerhuizen, een TNO-onderzoek naar de beste manier

om hoogveen te regenereren, een laanbomenonderzoek (te verwachten levensduur en invloed van waterpeilverhoging) en tenslotte een inventarisatie naar alle beschermde planten en diersoorten in het projectgebied. En dan nog iets heel belangrijks: in het raamplan worden ook de totale inrichtingskosten begroot!

ASPECT	NATUUR-alternatief	VOORKEURS-alternatief	NATUUR/CULTUUR-alternatief
vernatting	vernatting tot aan de erven van de koningshoeven en de burgerbebouwing langs de Soemeersingel.	ten zuiden van de Julianahoeve langs de Soemeersingel beperkte vernatting; in noordelijk deel verdergaande vernatting langs de Soemeersingel	beperkte vernatting in een strook langs de Soemeersingel tot aan de zijarmen van de wijken
bescherming burgerbebouwing	kades en/of damwanden rond huizen	polders met scheidingsloten langs zuidelijke deel Soemeersingel; maatwerk noordelijk deel Soemeersingel	polders met scheidingsloten langs Soemeersingel
koningshoeven	slechts voor burgerbewoning	bewoning en/of nieuwe activiteiten	bewoning en/of nieuwe activiteiten
ruimte rond koningshoeven	spontane natuurontwikkeling; wordt niet open gehouden	ruimte achter hoeven: overgang van openhoudend beheer naar spontane natuurontwikkeling	huidig landbouwgebied wordt geheel open gehouden door beheer
laanbeplanting	gedeeltelijk verloren	vrijwel geheel beschermd	vrijwel geheel beschermd
wijken	geen onderhoud en restauratie	onderhoud in huidig landbouwgebied: in noordelijk deel van Soemeersingel tot en met dwarsarmen en in zuidelijk deel	onderhoud in huidig landbouwgebied; deels restauratie in zuidelijk deel
spontane natuurontwikkeling	overal, behoudens op erven	in bestaand natuurgebied en in huidig landbouwgebied slechts achter koningshoeven, ver van Soemeersingel	in bestaand natuurgebied, maar niet in huidig landbouwgebied, want dat wordt geheel open gehouden

Glastuinbouw

Projectgroep glastuinbouw

De Beleidsnota Glastuinbouw (provincie Noord-Brabant, 1999) stelt als doel een gezonde Glastuinbouwsector, die op termijn (2010) voor ongeveer 75% van de oppervlakte is geconcentreerd in vestigingsgebieden, doorgroeigebieden of gebieden met bijzondere status (zoals de Zinkskeslaan).

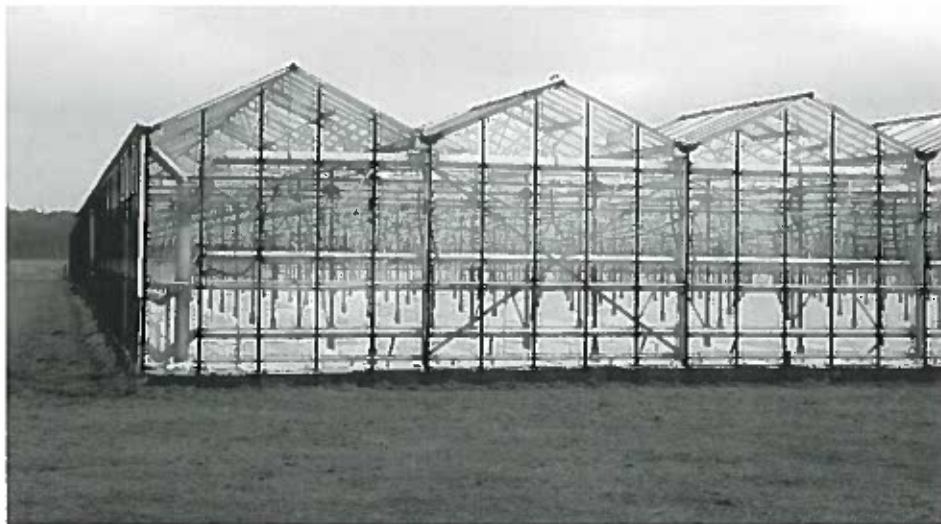
De provincie heeft een nieuwe financiering bedacht om verplaatsing en sanering van tuinbouwkassen mogelijk te maken: "Ruimte voor Glas". Het werkt net als "Ruimte voor Ruimte": ondernemers die een zekere oppervlakte aan stallen of kassen slopen, krijgen een stukje bouwgrond of de opbrengst van de via een ontwikkelingsmaatschappij verkochte grond en opstallen. Men hoopt in staat te zijn om enige ongelukkig -in de EHS- gesitueerde glastuinbouwbedrijven te doen verkassen naar projectvestigingsgebieden.

In Deurne is een breed samengestelde projectgroep Glastuinbouw (provincie, gemeente, ondernemers, BMF, WBdP, Waterschap) aan het werk gegaan om één en ander uit te werken. De gemeente heeft besloten op zoek te gaan naar een locatie voor een vestigingsgebied met een oppervlakte van tenminste 75 hectare, op een plek buiten de kwetsbare Peelgebieden. Een dergelijke projectvestiging kan onder meer van groot belang zijn voor de overgebleven glastuinders aan de Helenaveense Soemeersingel en kan dus indirect meehelpen aan de realisering van de Verheven Peel.

Kassen aan de Zinkskeslaan

In de Deurnese projectgroep werd voor het gebied "met bijzondere status" aan de Helenaveense Zinkskeslaan bepaald dat aanwezige bedrijven mogen uitbreiden tot maximaal 3 hectare. WBdP is pas akkoord gegaan toen keihard werd afgesproken dat deze grens nooit meer zal worden opgerekt en dat bij elk vergroot bedrijf infiltratievoorzieningen voor regenwater worden aangelegd. Ook mogen de natuurwaarden niet op een andere manier worden geschaad (bijv. aantasting landschappelijke openheid). Oprichten van nieuwe bedrijven mag alleen in de vestigingsgebieden.

Net toen de projectgroep haar werkzaamheden aan het afronden was, vernamen we tot onze verwondering dat een vollegrondsgroenteteler aan de Zinkskeslaan een nieuwe kas wilde gaan beginnen. Gelukkig gaat dit niet door. We ontdekten

dat de bouwtekeningen niet in orde waren: de geplande kas was groter dan het bestemmingsplan toeliet. Verder wezen we op de vergunningsplicht ex Natuurbeschermingswet en adviseerden het ministerie om geen vergunning te verlenen, gezien de brede bestuurlijke overeenstemming tégen nieuw glas ter plekke, plus het ontbreken van een bedrijfsmatige onderbouw en een infiltratievoorziening. De vergunning werd geweigerd, waarna de ondernemer zijn plannen introk.

Voor een ander bedrijf aan diezelfde Zinkskeslaan hebben we druk overleg gevoerd over de Natuurbeschermingswetvergunning in het kader van een bedrijfsuitbreiding. Aan de orde kwam vooral de hydrologie. We werden het eens over uitbreiding tot 3 ha, met een voorziening om regenwater te laten infiltreren.

Weer een andere (enkele jaren geleden flink uitgebreide) kas aan de Zinkskeslaan bleek niet te beschikken over de inmiddels in de Peel gebruikelijke infiltratievoorziening. Zonder zo'n voorziening wordt al het regenwater dat op de kas valt snel naar het oppervlaktewater afgevoerd en gaat verloren voor de Peel. We hebben het ontbreken van deze voorziening aangekaart bij de provincie, die als handhaver de ondernemer heeft aangespoord een vergunning aan te vragen. In een eerste aanvraag was helemaal geen sprake van infiltratie, maar werd het water afgevoerd naar een waterschapssloot. Inmiddels wordt gewerkt aan een beter ontwerp.

Kas Heitrakse Peel

In het vorige jaarverslag konden we melden dat de Raad van State heeft bevestigd dat voor uitbreiding van een glastuinbouwbedrijf in Neerkant, op korte afstand van de Heitrakse Peel -anders dan de provincie meende- een vergunning ex Natuurbeschermingswet nodig is. Er was inmiddels echter al een flink stuk kas gebouwd en de ondernemer had al plannen voor meer.

In de reactie op de vergunningsaanvraag

schreven we dat de invloed van vergroting van de kas op de waterhuishouding was onderschat, omdat werd uitgegaan van verouderde gegevens. De grondwaterstand ter plekke blijkt nu lager te zijn, wat tot gevolg heeft dat verminderde inzijging meer kwaad kan. Voorgesteld werd om ter compensatie van de verdroging het peil in de wateraanvoersloot door de Heitrakse Peel te verhogen. Dat is echter niet mogelijk. Dat peil is nu al zo hoog dat ongewenste beïnvloeding van het Peelgebied met voedsel- en kalkrijk Maaswater plaatsvindt.

Door een termijnoverschrijding van de provincie werd de vergunning automatisch verleend, waar we direct bezwaar tegen hebben gemaakt. Gelukkig is de kans groot dat er een andere lokatie voor dit bedrijf beschikbaar komt.

Glas op d'n Heitrak

In 2000 verscheen in Asten een lokale glastuinbouwnota 'Glas op d'n Heitrak'. Hierin wordt de toekomst uitgewerkt voor een kleine glastuinbouwconcentratie op 2 km van Neerkant, aan de rand van de hydrologische bufferzone rond de Groote Peel. Zwakke punten waren het ontbreken van afstemming en samenwerking tussen de gemeenten Asten, Deurne en Someren en het bebouwen van een stuk beekdal. Ook de provinciale planologische commissie (PPC) vond dat er teveel kansen op goed beleid werden gemist en keurde het stuk af.

Inmiddels is er een verbeterde versie verschenen. Hierin wordt het zicht op het beekdal juist hersteld en ontstaat een veel compacter glasgebied. Belangrijk is ook dat er ruimte is gemaakt voor opname van het bedrijf uit Neerkant (zie hierboven), dat anders wil uitbreiden naar de rand van de Heitrakse Peel. Hoewel aan de lokatie Heitrak ook wel enkele bezwaren kleven (zoals de ligging in een open ruimte) stemmen wij, vooral met het oog op verplaatsing van het Neerkantse bedrijf, graag met de plannen in.

Nieuwe wet ammoniak en reconstructie

WBdP streeft naar bescherming en ontwikkeling van natuur in de Peel. Op zich hebben wij niets tegen veehouderij en zelfs niet tegen intensieve veehouderij. Waar wij wél fel op zijn, is de schade die de (intensieve) veehouderij veroorzaakt aan de Peel. Het betreft dan vooral de ammoniak, die een ongewenste bemesting van de natuur veroorzaakt.

2001 was het jaar waarin nieuwe wetgeving voor mest, ammoniak en stank tot stand moest komen. WBdP vond het vreemd dat van de bestaande regelgeving met ammoniakreductieplannen afgestapt werd en maakte aan kamerleden haar grote zorg over de nieuwe Wet ammoniak en veehouderij kenbaar. De behandeling van het wetsontwerp resulteerde echter in een "uitkleding" er van: rond natuurgebieden geldt slechts in een 250 meter smalle zone een emissieplafond voor ammoniak uit de intensieve veehouderij. Een bedrijf dat zeer moderne emissiebeperkende stallen bouwt, kan zelfs in deze zone de veestapel nog uitbreiden. Van een verplichte afname van de emissie in deze zone is alleen maar sprake als een bedrijf thans zeer ouderwetse varkens- of kippenstallen heeft. WBdP is zeer teleurgesteld dat er geen effectiever aanvullend beleid geldt rond de natuurgebieden.

Toename mogelijk

Nog ernstiger is dat in de rest van het landelijk gebied ruime mogelijkheden worden geboden voor zelfs een toename van de uitstoot van ammoniak. Buiten de 250 meter mogen de boeren namelijk in principe zoveel dieren gaan houden als ze zelf willen. Er gelden slechts drie voorwaarden, die in onze ogen te weinig beperkingen opleggen:

1. De dieren moeten gehuisvest worden in emissie-beperkende stallen.
2. De boer moet van tevoren met mestafzetcontracten aantonen dat hij het merendeel van zijn mest op verantwoorde wijze zal gaan gebruiken of afvoeren.
3. De boer moet over voldoende mest- of varkensrechten beschikken. De minister van landbouw heeft overigens aangekondigd dat hij de mest- en varkensrechten in 2005 wil afschaffen.

Misschien vallen de gevolgen voor natuur en landschap mee, want deze onbeperkte groeimogelijkheden zullen in de praktijk waarschijnlijk niet volledig benut worden. Landbouweconomen verwachten

dat tweederde van de intensieve veehouderijen zal verdwijnen. De veestapel zal naar verwachting met (slechts) eenderde afnemen, omdat de resterende bedrijven meestal een schaalvergroting moeten doorvoeren om het hoofd boven water te houden.

De vraag dringt zich wel op waar die grotere bedrijven zich gaan ontwikkelen of vestigen. Grootchalige ontwikkelingen vlak bij de natuurgebieden van de Peel zal WBdP met alle juridische middelen proberen tegen te houden (milieu-effect-rapportage, Natuurbeschermingswet, Europese omgevingsstoets, etc).

Ruimtelijk beleid essentieel

Het is veel beter om een goed ruimtelijk beleid te voeren. In de toekomst zal het (provinciale) reconstructieplan een rechtstreekse doorwerking in het bestemmingsplan krijgen. De nieuwe Reconstructiewet wil ten behoeve van de intensieve veehouderij in het buitengebied drie zones aanwijzen:

- **Extensiveringsgebied:** Gedeelte van een reconstructiegebied met het primaat wonen of natuur, waar uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van in ieder geval intensieve veehouderij onmogelijk is.

- **Verwevingsgebied:** Gedeelte van een reconstructiegebied gericht op verweving van landbouw, wonen en natuur, waar hervestiging of uitbreiding van de intensieve veehouderij mogelijk is, mits de ruimtelijke kwaliteit of functies van het gebied zich daar niet tegen verzetten.

- **Landbouwontwikkelingsgebied:** Gedeelte van een reconstructiegebied met het primaat landbouw, dat geheel of gedeeltelijk voorziet in de mogelijkheid tot uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van intensieve veehouderij.

Voor de aanwijzing van de extensiveringsgebieden zal niet alleen naar milieu (stank en ammoniak) gekeken worden, maar ook naar de aspecten landschap en water. Extensieve grondgebonden en wellicht biologische melkrundveehouderij lijkt een uitgelezen functie voor deze zone. WBdP zal er dan ook voor strijden dat deze zone niet beperkt wordt tot een strookje van 250 meter rond natuurgebieden en dorpskernen. Een belangrijke opgave voor de reconstructie is om instrumenten te ontwikkelen die de realisatie van het extensiveringsgebied bevorderen en veiligstellen. Er kan niet meer worden volstaan met de inmiddels zeer beperkte

sturing van de stank- en ammoniakwetten. Aan de andere kant van het spectrum staan de landbouwontwikkelingsgebieden. De reconstructiecommissie zal de nodige creativiteit moeten tonen om te bewerkstelligen dat de intensieve veehouderij hier de kansen krijgt om een maatschappelijk aanvaarde groei te realiseren, hetzij op individuele "sterlokaties" of op gemeenschappelijke vestigingsterreinen.

Als dit lukt is er ook ruimte voor een interessant verwevingsgebied, waar landbouw, natuur, recreatie en wonen worden gecombineerd. De groei in het verwevings- en ontwikkelingsgebied zal wel op zo'n manier moeten gebeuren dat de neerslag van ammoniak op de natuur minder wordt. Ook daarvoor zal de reconstructie instrumenten moeten ontwikkelen, aangezien de Ammoniakwet dit niet regelt.

Conclusie: de nieuwe Ammoniakwet draagt nauwelijks bij aan de reductie van het ammoniakprobleem en geeft minder sturing aan de ruimtelijke ontwikkeling van de intensieve veehouderij. De nieuwe Reconstructiewet zal deze sturing moeten overnemen. Voor de uitvoering ervan zullen wel effectieve instrumenten ontwikkeld moeten worden.

Hoe het niet moet

Vooruitlopend op de reconstructie hanteren het ministerie van LNV en de provinciebesturen al twee regelingen: de RBV (regeling beëindiging veehouderij) en de RvR (ruimte voor ruimte-regeling). Veel intensieve veehouders hebben hier al gebruik van gemaakt. Zij verkopen hun mestrechten aan de minister, waardoor het mestoverschot afneemt. Zij laten hun stallen afbreken en krijgen daarvoor een forse bonus, waardoor de beëindiging financieel haalbaar wordt. In Deurne en Evertsoord opereert een slimme BV in de varkenshouderij. De BV liet zijn oude varkensstallen op kosten van de overheid slopen en streek natuurlijk ook de bonus op. De BV was echter helemaal niet van plan te stoppen, want zij vroeg vergunning aan om nieuwe kippenbedrijven te mogen starten op de plek waar de varkensstallen net gesloopt waren. Juridisch kon het net binnen de regels van de eerste tranche van de RvR-regeling, maar gelukkig paste het niet binnen het bestemmingsplan van Sevenum! Mede door onze actie is de tweede tranche van de RvR-regeling inmiddels bijgesteld.

Ammoniak-reductie

De hoeveelheid stikstof die in de vorm van ammoniak in de Peel terecht komt is de afgelopen jaren wel gedaald, maar moet nog veel verder omlaag om de voor hoogveenvegetaties noodzakelijke extreme voedselarmoede terug te kunnen krijgen. Ook de overheid streeft naar deze vermindering, maar helaas moet WBdP de overheid vaak heel nadrukkelijk aansporen om de wettelijke mogelijkheden ter bescherming van de natuur te benutten.

NB-WET EN AMMONIAK

Vleeskuikenbedrijf aan rand Groote Peel

In ons vorig jaarverslag berichtten we over de langdurige geschiedenis van het vleeskuikenbedrijf pal tegen de noordrand van de Groote Peel, in Asten. Ter herinnering: het bedrijf had een milieuvergunning voor 40.000 vleeskuikens, maar houdt er al jarenlang 100.000. In '94 kreeg het bedrijf van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) een Natuurbeschermingswetvergunning voor 100.000 kuikens, op voorwaarde dat ze gehuisvest zouden worden in emissie-arme stallen. De depositie van ammoniak op de Groote Peel zou dan lager worden dan die van de 40.000 kuikens in traditionele stallen. Het bedrijf installeerde de emissie-arme stalsystemen echter niet. April 1999 verzochten wij daarom het ministerie om handhavend op te treden wegens overtreding van de Natuurbeschermingswetvergunning. Uiteindelijk besliste LNV in oktober 2000 dat het handnavingsverzoek ingewilligd zou worden. Eind 2000 was er echter nog steeds niets gebeurd.

In mei 2001 deden wij een herhaald verzoek om handhaving. In juli stuurde het ministerie het bedrijf het bericht dat ze

voornemens was om bestuursdwang toe te passen en kreeg het bedrijf gelegenheid om daaromtrent een zienswijze naar voren te brengen. Die zienswijze was het aanvragen van een nieuwe Natuurbeschermingswetvergunning, voor 100.000 kuikens in traditionele stallen.

In onze reactie daarop stelden wij uiteraard dat die vergunning niet verleend zou mogen worden. Ten opzichte van de bestaande vergunning zou de depositie namelijk enorm toenemen, van 1450 naar 14.500 mol/ha/j (10 x zoveel dus). En dan te bedenken dat 1450 mol eigenlijk al te veel is. Hoogveen kan slechts zo'n 250-400 mol verdragen. Het bedrijf stelde dat emissie-arme stalsystemen door gemeentes bij milieuvergunningen meestal niet geëist worden, omdat er nog praktische problemen aan kleven. Onze zienswijze was dat er vier officieel erkende groen-label-stalsystemen bestaan en dat er in dit geval van een bedrijf qua arbeidstijd en kosten meer gevegd mag worden dan bij een gewone gemeentelijke milieuvergunning.

Het bedrijf stelde voor om elders bij de Peel vergunningen te laten intrekken. Wij gingen daar niet op in. Wij vinden de depositie veel te hoog om een dergelijke ruil toe te passen. Het zou neerkomen op het opofferen van het ene deel van het natuurmonument in ruil voor verbetering van een ander deel. In de praktijk past onze stichting weliswaar een dergelijke 'uitruil' regelmatig toe, maar dan uitdrukkelijk slechts wanneer de depositie van het groeiende bedrijf onder de 300 mol/ha/j –dus onder de schadedrempel– blijft.

LNV verleende vervolgens een nieuwe vergunning (tijdelijk voor 3 jaar), weliswaar niet voor de gevraagde 100.000, maar voor 40.000 kuikens, in traditionele stal-

len. De depositie als gevolg daarvan op de Groote Peel zou 5800 mol/ha/j gaan bedragen. WBdP heeft tegen de toename van 1450 naar 5800 mol bezwaar gemaakt en daarbij aangegeven dat de vergunning in strijd is met artikel 6 van de Europese Habitatrichtlijn. Het ministerie heeft nog niet gereageerd.

Vergunning ondanks schade aan Peel

Vorig jaar was WBdP in beroep gegaan tegen een vergunning die LNV verleende aan een bedrijf in Asten. Het ging om een bedrijf waarvan het ministerie zelf toegegeven had: "de depositie van 3690 ammoniakmol op het natuurmonument tast de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument aan". We hebben dat beroep helaas verloren. De Raad oordeelde dat het hier gaat om een bedrijf waarvan de depositie op de Groote Peel ten tijde van de aanwijzing van het natuurmonument nog hoger was dan bij de nu verleende vergunning. De vergunning kon daarom niet geweigerd worden. Ook het aanbrenge van dure emissie-arme stalsystemen kon volgens de Raad niet van het bedrijf worden verlangd.

Extreem hoge depositie op Deurnese Peel

Vorig jaar vernietigde de Raad van State een vergunning aan een varkensbedrijf, gelegen pal tegen de zuidwestkant van de Deurnese Peel. Het ging om een al jaren bestaande situatie, maar wij vonden dat vergunningverlening niet kon, vanwege de extreem hoge depositie op de Peel (meer dan 13.000 mol). LNV had in haar vergunning emissie-arme stallen voorgeschreven, maar de tijd die het ministerie het bedrijf gegund had om die nieuwe stallen te bouwen was volgens de Raad te kort. Een

ander argument was voor de Raad het feit dat het ministerie erkend had dat ondanks de emissie-arme stallen de depositie nog steeds schadelijk zou zijn voor de Peel.

Inmiddels heeft LNV een nieuw besluit genomen: de vergunning is opnieuw verleend, maar nu zonder de eis van emissie-arme stallen! Desondanks is de aangevraagde vergunning gedeeltelijk geweigerd. Volgens LNV was ten tijde van de aanwijzing van de Deurnese Peel als natuurmonument op het bedrijf minder vee aanwezig dan de laatste jaren, waardoor de depositie op de Peel lager was, namelijk 8721 mol. Deze waarde is nu vergund. Door LNV is erkend dat ook deze depositie zeer schadelijk is voor de Peel en daarom is WBdP opnieuw in beroep gegaan.

Onduidelijke vergunningen

In juli 2000 is WBdP in beroep gegaan tegen een vergunning van LNV aan een bedrijf in Nederweert, nabij het beschermd natuurmonument "de Banen". Dit deden we omdat het ministerie enkel vergunning verleende voor een bepaalde depositie, zonder vast te leggen hoeveel en wat voor soort dieren er gehouden mogen worden en in wat voor stalsysteem. Zulke vergunningen zijn ons inziens zeer moeilijk controleerbaar. Helaas kregen we in november van de Raad van State een negatieve uitspraak in een door ons eerder ingediend beroep, betreffende een bedrijf in Asten. Vergunning verlenen voor alleen depositie is volgens de Raad geoorloofd. De vraag hoe beoordeeld dient te worden of de vergunde depositie in acht wordt genomen acht de Raad geen kwestie van de vergunningverlening, maar van handhaving. Volgens ons is het probleem nu echter juist dat zulke vergunningen moeilijk gehandhaafd kunnen worden!

Salderen boven schadedrempel

WBdP maakte bezwaar tegen de vergunning van LNV aan een bedrijf in Deurne. Door uitbreiding van het bedrijf neemt de depositie op de Deurnese Peel toe van 400 naar 600 mol/ha/j. Het bedrijf gaf aan dat er elders bij de Peel vergunningen zouden worden ingetrokken, waardoor de depositie per saldo af zou nemen. LNV nam dat als voorwaarde op in de vergunning. Wij zijn het hier niet mee eens. Een depositie van meer dan 250 à 400 mol/ha/j is volgens de onderzoeken schadelijk voor de Peel. Hier zou dus aan het ene stuk van de Peel meer schade toegebracht worden, in

ruil voor verbetering van een ander stuk. Dat kan ons inziens niet de bedoeling van de Natuurbeschermingswet zijn.

'Betere-locatie-methode-Peel'

In zes gevallen hoefden we geen bezwaar te maken tegen een door LNV verleende Natuurbeschermingswetvergunning voor een toename van de depositie van ammoniak op de rand van de Peel. Dit was omdat er gebruik gemaakt werd van de door ons bedachte 'betere-locatie-methode-Peel': de depositie mag toenemen, maar moet onder de schadegrens voor de Peel van 300 mol/ha/j blijven en tegelijkertijd worden er vergunningen ingetrokken, dusdanig dat er elders op de Peel meer depositie wegvalt. Ook vorig jaar al konden hiermee diverse procedures worden voorkomen.

Met de nieuwe Ammoniakwet zal onze salderingsmethode niet meer volledig toepasbaar zijn. Omdat die wet uitbreidingen op meer dan 250 m van natuurgebieden toestaat, heeft het bij saldering alleen nog maar zin om vergunningen in te laten trekken die binnen die afstand vallen.

MILIEUVERGUNNINGEN

Opnieuw hebben we met gerichte steekproeven gecontroleerd of de 10 Peelgemeentes zich bij het verlenen van milieuvergunningen aan veehouderijbedrijven hielden aan hun ARP (ammoniakreductieplan). Bij geconstateerde onjuistheden konden die vaak in overleg worden opgelost; in een aantal gevallen gingen we in beroep.

Deurne. Net als vorig jaar voerden we verreweg de meeste procedures tegen de gemeente Deurne. Dit komt omdat deze gemeente haar ARP anders uitlegt dan wij dat doen. Volgens het ARP mag bij een bedrijf de emissie alleen toenemen wanneer alle stallen zijn uitgerust met de beste methoden ter vermindering van de ammoniakemissie (de zogenaamde "aanvullende saldometode"). De gemeente laat uitbreiding echter ook toe bij bedrijven waar geen emissie-arme stalsystemen voor bestaan (of wanneer die volgens haar niet rendabel zijn) en die dus alleen de traditionele systemen toepassen.

In 2001 hebben we om die reden in Deurne 12 keer een bedenking ingediend tegen een ontwerp-beschikking. Gelukkig kwam het ook regelmatig voor dat een bedrijf inging op de door ons aangeboden 'oplossing' om elders ammoniak in te trekken.

Dit in plaats van het emissie-arm maken van de eigen stallen.

We gingen twee keer tegen de ons inziens verkeerde toepassing van het ARP in beroep. Helaas kregen we van de Raad van State een negatieve uitspraak. De Raad oordeelde dat traditionele stalsystemen toegepast mogen worden als een ander stalsysteem niet kan worden geveerd.

In een in 2000 ingesteld beroep werden we door de Raad van State niet ontvankelijk verklaard. In ruil voor een uitbreiding had er conform het ARP elders een bepaalde hoeveelheid ammoniak ingetrokken moeten worden. Wij waren in beroep gegaan tegen de beschikking omdat dit niet volledig gebeurd was. Volgens de RvS diende de omvang van de ingetrokken ammoniakrechten echter behandeld te worden bij de intrekkingsprocedures. We hoefden gelukkig de ontbrekende intrekking niet te gaan eisen via een handhavingprocedure, omdat na overleg met de vergunninghouder alsnog ammoniak aangekocht werd.

Een ander in 2000 ingesteld beroep vanwege het ontbreken van de verplichte intrekkingen kon in 2001 worden gestaakt, omdat die inmiddels alsnog waren gedaan.

Tot slot maakten we nog bezwaar tegen de door de gemeente geaccepteerde melding van een rundveebedrijf, omdat depositie toe zou nemen als gevolg van korter wordende afstand tot het Peelrestant het Zinkske en vanwege feit dat het mestbassin te dicht bij het Zinkske gelegen is.

Asten. In Asten hoefden we maar één bedenking in te dienen. Dit kwam omdat gemeente vergeten was om als compensatie voor een uitbreiding een vergunning elders te laten intrekken. Het werd door de gemeente snel weer rechtgezet.

Gemert-Bakel. Ook hier maar één bedenking. Door de korter wordende afstand van een (uitgebouwde) stal tot het bosgebied de Stippelberg zou de depositie daarop toenemen. Later is dit opgelost doordat na overleg met de gemeente het emissiepunt naar het andere uiteinde van de stal verlegd werd.

Limburg. Met de zeven Limburgse gemeenten hadden we net als vorig jaar weer heel weinig problemen op ammoniakgebied. Alleen in Nederweert dienden we één bedenking in, omdat de gemeente geen aandacht besteedde aan de (mogelijke) ammoniakemissie van een wierenkwekerij.

Hydrologische bufferzones

In natte winters is de Peel veelal nat genoeg. In droge periodes zakt de waterstand echter teveel, ondanks de in het gebied gebouwde dammen. Deze verdroging is het gevolg van ontwateringen in de omgeving. Om die reden zijn handelingen zoals sloten graven, beregenen en draineren, die een negatief gevolg kunnen hebben op de waterstand in de Peel, vergunningplichtig volgens de Natuurbeschermingswet.

Gebiedsakkoord Mariapeel

Al jaren is het proces gaande dat er toe moet leiden dat in de landbouwgronden rondom de Mariapeel en het Grauwveen het waterpeil wordt verhoogd. Het begon in 1993, toen door bureau Oranjewoud het "Ecohydrologisch onderzoek Mariapeel-Deurnse Peel" is uitgevoerd. Daarbij werd de hydrologische beïnvloedingszone globaal bepaald op 1 km breedte. Dit is de zone waarin ontwateringen in de landbouw een negatief effect hebben op de waterstand in het natuurgebied. Enkele jaren later werd op verzoek van de Agrarische Belangengroep Mariapeel de beïnvloedingszone voor de Mariapeel en het Grauwveen opnieuw en nauwkeuriger bepaald. Dit gebeurde weer door Oranjewoud. Het rapport kwam in '98 gereed. De breedte van de zone varieert nu van zo'n 1200 meter in het oosten tot zo'n 2,5 km in het noorden.

Vervolgens zijn door de Grontmij diverse scenario's ter verhoging van de waterstand in die zone doorgerekend op hun effect voor de natuur, op hun gevolgen voor de landbouw en ook hoeveel extra Maaswater er aangevoerd zou moeten worden. Wanneer boeren mee zouden werken aan de waterstandsverhogingen zouden zij onder bepaalde voorwaarden een Natuurbeschermingswetvergunning kunnen krijgen voor hun tot nu illegale beregeningsputten en drainages. Dit alles zou worden vastgelegd in het "Gebiedsakkoord Mariapeel".

WBdP had met de meeste verbeteringsscenario's grote moeite, omdat er veel extra Maaswater nodig bleek te zijn om het gewenste hogere slootpeil in het zomerseizoen te kunnen bereiken. Uiteindelijk stemden wij in met een scenario waarin wel extra aanvoerwater nodig was, maar waarbij er in ieder geval geen nieuwe sloten met gebiedsvreemd water bijkwamen. Zelfs dan bleek uit onderzoek wat onze Werkgroep door de Grontmij

liet uitvoeren dat er in een droge zomer zoveel Maaswater nodig is dat het maar zeer de vraag is of dat ook geleverd zal worden. Wij stelden dan ook dat alle pogingen in het werk gesteld moeten worden om via de Landinrichting Peelvenen of de reconstructie aanvullende maatregelen te treffen. Bijvoorbeeld door aankoop van laag gelegen percelen (die je dan flink kunt vernatten) of het regelen van andere gewaskeuzes (nabij de Peel grasland en de gewassen die het droger moeten hebben verder van de Peel vandaan).

Toen kwam het probleem van de toekomstmogelijkheden voor de landbouw. Wij deden ons inziens een behoorlijke concessie door ermee in te stemmen dat de huidige gebruiksmogelijkheden van de gronden gehandhaafd konden blijven. Bijvoorbeeld: als een perceel geschikt is voor akkerbouw hoeft het niet zover vernat te worden dat het alleen nog geschikt is voor grasland. Wel zouden uiteraard volgens het afgesproken scenario de waterstanden zover mogelijk moeten worden verhoogd. We stemden er ook nog mee in dat het huidige areaal met gewassen die een diepere grondwaterstand nodig hebben dan die van het afgesproken scenario (asperges e.d.), gehandhaafd mag blijven. In ruil daarvoor zou op de percelen met grasland waar mogelijk een hogere waterstand ingesteld worden dan die van het scenario.

Ondanks onze volgens een gedeelte van onze achterban wel erg ruime opstelling in dit proces kwam er echter nog steeds geen akkoord. De ABM (Agrarische Belangengroep Mariapeel) voelde zich te beperkt in hun toekomstmogelijkheden. Men wilde wel waterstanden verhogen, maar tegelijkertijd niet beperkt worden in de gewaskeuze. Men wilde bijvoorbeeld op asperges kunnen overschakelen waar nu gras of mais staat. Dat konden wij natuurlijk niet accepteren, omdat je daarvoor de waterstand weer fors zou moeten gaan verlagen!

Besloten werd toen dat eerst de huidige gebruiksmogelijkheden van de gronden goed in kaart gebracht moesten worden. Die mogelijkheden zouden worden bepaald aan de hand van een actuele "waterstandskaat" (grondwatertrappenkaart).

Begin 2001 kwam deze kaart klaar en zoals wij al verwacht hadden blijken de waterstanden vrijwel overal duidelijk lager te zijn dan die van 1968, toen de vorige kaart gemaakt was. Vrijwel heel het landbouwgebied binnen de bufferzone is nu geschikt voor akkerbouw.

Desondanks kon de ABM nog niet met het akkoord instemmen. Uiteindelijk werd besloten om een bemiddelingspoging te ondernemen via de Landinrichting Peelvenen. Beide partijen zijn daartoe een keer op gesprek geweest. Positief is dat ook de ABM er inmiddels wel voor lijkt te voelen om via kavelruil etc. te komen tot andere gewaskeuzes, zoals hierboven genoemd. We hopen dat er nu snel een oplossing komt. De beregeningen gaan al die jaren dat het proces nu "loopt" nog steeds door. In sommige regio's zijn wel al waterstanden verhoogd. Rondom de Peel nog steeds niet, terwijl het daar zo hard nodig is.

Inmiddels stelde het ministerie in 2001 wel de hydrologische bufferzone rondom de Mariapeel en het Grauwveen officieel vast. Het werd de zone die uit het tweede onderzoek naar voren kwam, van gemiddeld 2 km breed, met 90 % bescherming tegen het negatieve effect van landbouwkundige ontwateringen. Binnen die zone mogen nu in ieder geval de ontwateringen niet uitgebreid worden. Het ministerie onderschreef de noodzaak voor "het ontwikkelen en implementeren van een herstelbeleid voor wat betreft de in het verleden uitgevoerde hydrologische handelingen".

Bufferzone Deurnese Peel

Zoals hierboven vermeld, is rondom Mariapeel en Grauwveen de hydrologische bufferzone wettelijk vastgesteld. Deze zone houdt echter aan de Brabantse grens opeens op. Dit betekent dat voor de Deurnese Peel zo'n officiële hydrologische beschermingszone nog steeds ontbreekt. WBdP heeft daarom aan de provincie Noord-Brabant gevraagd om voor de Deurnese Peel hetzelfde proces op te starten als bij de Mariapeel: ook voor dit gebied de beïnvloedingszone opnieuw berekenen, volgens de meest recente inzichten. Daarna deze zone politiek vaststellen en vervolgens onderzoek doen naar de mogelijkheden om door maatregelen binnen die beïnvloedingszone de waterstand in de Deurnese Peel te verhogen. Waarna we uiteraard hopen op uitvoering van die verbeteringsmaatregelen.

De provincie heeft ons verzoek opgepakt. Met geld van de Reconstructie zal de beïnvloedingszone opnieuw worden uitgerekend. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het verfijnde hydrologische model waarmee ook voor de landinrichting Peelvenen berekeningen worden uitgevoerd.

Drainages en beregeningsputten

Het waterbeleid in Nederland is er op gericht om het grondwatergebruik terug te dringen, omdat dit een van de belangrijkste oorzaken is van de catastrofale verdroging van natuurgebieden. In het thans geldende WaterhuishoudingsPlan 2 staat het kort en bondig: "Om verdergaande groei in de toepassing van beregening te voorkomen, zullen geen extra onttrekkingen van grondwater voor beregening meer worden toegestaan". Toch hebben we regelmatig te maken met grondgebruikers, die nieuwe aanslagen op het grondwater willen plegen, en met lokale overheden die ze daarbij graag willen helpen. Hier enkele voorbeelden van kwesties die in 2001 rond de Peel speelden. In de meeste gevallen konden de belangen van het natuurgebied worden veiliggesteld dank zij de Natuurbeschermingswet.

Zomerkoninkjes UIT de Peel!

Een bedrijf dat aardbeiplanten wilde gaan telen, sloeg zonder vergunning ex Natuurbeschermingswet een nieuwe beregeningsput, op korte afstand van de Deurnese Peel. WBdP vroeg de provincie om handhaving. De vervolgens aangevraagde vergunning werd geweigerd, vanwege de verdrogende werking op de Peel. Omdat voor het perceel ook oppervlaktewater beschikbaar is waar uit beregend kan worden, mag de teelt doorgaan. Op de beregeningsput is een controleerbare watermeter geplaatst.

Het bedrijf vroeg ons om toch in te stemmen met de beregening uit grondwater. Er werd gesteld dat men anders zou verhuizen naar een perceel in de EHS, waar al een beregeningsput aanwezig is. Op deze "ruil" zijn wij niet ingegaan.

Grondwaterput bij Liesselse Peel

WBdP ging in beroep tegen een vergunning ex Natuurbeschermingswet voor een serie beregeningsputten dicht bij de zuidrand van de Liesselse Peel. LNV veronderstelde dat de invloed op de Peel te verwaarlozen zou zijn (een effect van 1 a 2 cm). Wij berekenden echter een effect van 19 cm in droge jaren. De Raad van State was het met ons eens dat die droge jaren het belangrijkste zijn, want daarin doet zich de meeste schade aan de Peel voor. Verder was de vergunning slecht gemotiveerd. Zo wees LNV op het belang van het project "beregemen op maat". Dat betreft een project om zuinig te zijn met water, waaraan een groot deel van de landbouw in Brabant

en Limburg intussen al meedoet. Echter: beregeningen uitbreiden vanwege een gewaskeus die veel water vraagt staat haaks op doelstelling van dit project. De Raad van State vernietigde de beschikking. Het ministerie nam een nieuwe beslissing op de aanvraag en weigerde de vergunning.

Grondwaterput bij de Bult

Het ministerie besloot tot afgifte van een vergunning ex Natuurbeschermingswet onder voorwaarden voor gebruik van een beregeningsput op 600 meter ten noorden van de Bult, onderdeel van de Deurnese Peel. Het zou gaan om een "noodvoorziening". We verbaasden ons daarover en maakten bezwaar omdat uitbreiding van beregening bij een beschermd natuurmonument allang niet meer bij het beleid past.

Grondwaterput bij Groote Peel

We reageerden op een vergunningaanvraag ex Natuurbeschermingswet voor drie pompputten, op zo'n 140 tot 220 meter ten noordoosten van de Groote Peel. We wezen het ministerie er op dat door de korte afstand het effect op de grondwaterstand van de Groote Peel hoog is. De vergunning is geweigerd.

Drainagestelsel te Sevenum

Naast beregenen bij droogte willen boeren ook steeds meer draineren in natte tijden. Ook dat veroorzaakt ernstige schade aan natuurgebieden in de omgeving.

We dienden bedenkingen in tegen het voornemen van gemeente Sevenum om aanlegvergunning te verlenen voor de aanleg van een draineringstelsel aan de zuidoostkant van de Mariapeel. Vanwege de ligging op slechts 500 meter van de Peel en de grote omvang (17 hectare) van de te draineren percelen was het duidelijk dat de waterhuishouding van het kwetsbare natuurgebied negatief zou worden beïnvloed.

Ook het aanwezige leefgebied van de Das zou worden aangetast. Dassen zijn af-

hankelijk van een min of meer aaneengesloten gebied met ongeveer 100 hectare aan vrij nat en liefst permanent grasland.

Rond de Mariapeel wordt gewerkt aan de totstandkoming van een gebiedsakkkoord inzake de waterhuishouding (zie elders in dit verslag). Deze drainage zou in strijd zijn met het stand-still wat daarbij voor ontwatering is afgesproken. Gelukkig werd de aanvraag tegen het eind van het jaar ingetrokken.

De gemeente Sevenum wilde de vergunning aanvankelijk verlenen onder de "opschortende voorwaarde" dat ook de andere benodigde vergunningen zouden worden verleend. Dat was een verbetering ten opzichte van de vaak gebruikte praktijk om die andere wetten te negeren, maar het is nog beter als een gemeente haar eigen verantwoordelijkheid neemt en zélf een uiteindelijk kansloze vergunning weigert.

Andere drainages

We werden getipt over een nieuwe drainage vlak bij het Sarsven in Nederweert. Zeer teleurstellend is het, dat de uit den treuren gewaarschuwde boeren in deze omgeving gewoon doorgaan met illegaal draineren. Na foto's te hebben gemaakt hebben we de provincie Limburg ingeschakeld, die een "handhavingstraject ex Natuurbeschermingswet heeft opgestart", dat er naar verwachting toe zal leiden dat de drainage weer zal worden verwijderd.

Een flinke aantal procedures uit 2000 tegen drainages bij het Sarsven/de Banen is intussen grotendeels afgerond en met succes: de drainages zijn verwijderd of afgedopt.

Ook bij de Groote Peel meldden we een drainage zonder Natuurbeschermingswetvergunning, in het dal van de Aa een halve kilometer ten zuidwesten van het bezoekerscentrum.

Een drainage ten noorden van de Groote Moost was strijdig met het bestemmingsplan buitengebied van gemeente Nederweert.

Waterbeheer in de Verheven Peel

Alweer gebiedsvreemd water in de Horster Driehoek

Net als bij de Heidse Peel begint de instroom van gebiedsvreemd water in de Horster Driehoek (Mariapeel) een slepende kwestie te worden (zie jaarverslag 1999 en 2000). Door het waterschap Peel en Maasvallei is het gedeelte van de Mariapeel tussen de spoorlijn en de weg van Griendtsveen richting America onder water gezet. Dat noemt men tegenwoordig het Kanaalbos. WBdP heeft destijds krachtig tegen deze maatregelen geprotesteerd, maar kreeg van de Raad van State geen gelijk, omdat er door het ministerie vergunning voor verleend was.

Dat onder water zetten gebeurt niet alleen met regenwater, zoals het hoort, maar ook met gebiedsvreemd water. Het eerste jaar werd er nog Maaswater vanuit de Helenavaart ingelaten. Daar is men op ons aandringen mee gestopt, maar nog steeds wordt de afwatering van Griendtsveen -waaronder landbouwgronden- het natuurgebied ingepompt.

Behalve dat hierdoor het Kanaalbos veel te voedselrijk werd is dit verkeerde water ook al meerdere keren de Horster Driehoek ingestroomd. Dit gebeurt als het waterpeil in het Kanaalbos hoger is dan in de Horster Driehoek. Het water gaat dan door de lekke dijk van het Griendtsveens Kanaal heen. Het waterschap maakte daarvoor met Staatsbosbeheer en ons de afspraak dat dit peilverschil voorkomen zou worden. Desondanks gebeurde het in de herfst van 2001 alweer. De stuwhoogtes werden door het waterschap niet van tevoren bijgesteld, maar pas dagen na de melding van ons en SBB dat de instroom weer plaatsvond. En dit terwijl het een jaar eerder op precies dezelfde manier fout gegaan was.

Wij meldden dit opnieuw bij de provincie, waarop het waterschap enkele techni-

sche voorzieningen voorstelde. WBdP zag daar niet veel in en bleef zich inzetten voor meer duurzame oplossingen. Inmiddels (januari 2002) is er een gesprek geweest tussen het waterschap, SBB en WBdP over deze problematiek. Ook het zuiveringschap en de Dienst Landelijk Gebied waren aanwezig. Het waterschap benadrukte dat het hoge peil in het Kanaalbos bedoeld is om tegendruk te geven aan het water in de Horster Driehoek. Wij stelden dat tegendruk prima is, maar alleen met gebiedseigen water. De hydroloog van DLG legde uit wat wij al jaren verkondigen, namelijk dat deze tegendruk in de toekomst ook gerealiseerd kan worden door aankoop en vernatting van de EHS-landbouwgronden rond het Grauwveen.

Men was het er over eens is dat het peil in het Kanaalbos nooit hoger mag zijn dan in de Horster Driehoek. Het waterschap heeft toegezegd daar beter op te zullen toezien.

Er kwam nog steeds niets terecht van de al lang door ons voorgedragen oplossing, namelijk Griendtsveen niet meer dwars door de Peel heen afwateren, maar er omheen. Het waterschap houdt vol dat de kwaliteit van dit water zo slecht niet is. Het zuiveringschap gaat nu eerst die kwaliteit meten en het waterschap zal nagaan om hoeveel water het gaat. Wij vinden dit overbodig. Dat er bemeste landbouwgronden op afwateren is duidelijk aan de vegetatie in het Kanaalbos te zien. Ook de kwantiteit hoeft van ons niet gemeten te worden. Inlaten van gebiedsvreemd water in het natuurgebied is altijd verkeerd. Kwantiteit mag daarbij nooit een argument zijn. Tegendruk moet bereikt worden door vernatting van de EHS rondom de Peel en ook in de landbouwgronden daarbuiten dient gewerkt te worden aan het meer conserveren van gebiedseigen water.

Fijnregeling hydrologie

In opdracht van Staatsbosbeheer heeft onze Werkgroep onderzocht welke hydrologische maatregelen er nog te treffen zouden zijn in het Grauwveen, de Mariapeel en de Deurnese Peel. In het vorig jaarverslag gaven we een samenvatting daarvan.

Dit jaar liet SBB de maatregelen uit ons onderzoek door bureau Kragten op een digitale kaart zetten. Wij hebben dit mee begeleid. Op basis van die nieuwe kaart zijn we samen met SBB en het ingenieursbureau nog een aantal keren in het veld geweest om te kijken naar de uitvoerbaarheid van de maatregelen. Daarbij zijn ook de door ons voorgestelde maatregelen nog eens goed doorgesproken.

Belangrijk was de constatering dat in de Deurnese Peel niet alleen de diep de Peel doorsnijdende sloot "Oude Aa" flink drainerend werkt, maar dat ditzelfde ook geldt voor de "Vlier". Een toevoeging die wij inbrachten betreft de landbouwenclave van "de Ankers" in de Mariapeel. In het onderzoek hadden we geconstateerd dat in de Mariapeel gebiedsvreemd water vanuit de Helenavaart de Peel in lekt, ten noorden van de "bajonetbocht" in de "Driehonderd Bunders".

Dit gebeurde vroeger ongetwijfeld ook, maar toen kwam dit in de afwateringssloten terecht en verliet het de Peel weer vrij snel. Nu die sloten zijn dichtgemaakt en de waterstand in de Peel flink is verhoogd kan dit Maaswater ver in het gebied doordringen. Ditzelfde zou ook kunnen gebeuren in de betreffende landbouwenclave. Tot nu toe waren deze gronden in landbouwkundig gebruik en werden daartoe ook ontwaterd (de laatste jaren met een gemaal op de Helenavaart). Recent is echter in het kader van de landinrichting de pacht afgekocht en zullen de gronden aan de Peel worden toegevoegd. Het is uiteraard nodig dat die voormalige landbouwgronden flink worden vernat, maar daarbij dient binnendringing van Maaswater absoluut vermeden te worden! Besloten is om dit probleem binnen de landinrichting te behandelen.

Voor de in het onderzoek fijnregeling voorgestelde maatregelen moet nu nog een bestek opgesteld worden en subsidie en de benodigde vergunningen worden aangevraagd.

Voor een hoogveengebied is elke drup regenwater van levensbelang. Daarom is het essentieel dat het "gebiedseigen water" in de Peel zo lang mogelijk wordt vastgehouden

Twee kanalen – twee fietspaden

In het vorig jaarverslag schreven we dat WBdP bezwaar had gemaakt tegen de Natuurbeschermingswetvergunning die het ministerie aan de gemeente Deurne verleend had voor een fietspad en fietsroute door het Zinkske. Het Zinkske behoort tot het beschermd natuurmonument de Deurnese Peel en ligt ten zuiden van de A67.

Het ministerie honoreerde ons bezwaar niet en daarom gingen we in 2001 tegen de vergunning in beroep bij de Raad van State. Daarmee riskeerden we het verwijt dat Werkgroep Behoud de Peel elke vorm van recreatie in de Peel tegen wil houden. Dat is zeker niet het geval. Wij beseffen ook dat mensen van de Peel moeten kunnen genieten. Behalve voor de mensen is dat ook voor het gebied zelf belangrijk. Als men de Peel niet kan ervaren kan ook het politieke draagvlak voor de bescherming ervan wegvallen.

Zonering

Het probleem is dat de Peel een ontzettend gevoelig natuurgebied is. Het was vroeger een uitgestrekte, vrijwel boomloze vlakte, zo moerassig dat er bijna niemand in kwam. Ook tegenwoordig nog zijn de zeldzame dieren gebonden aan het open landschap, en aan de rust die daar bij hoort. In zo'n landschap vallen mensen echter snel op en wordt de rust snel verstoord. Ook de flora is erg kwetsbaar. Het natte veen en de tere plantjes die daar op groeien, worden snel vertrapt. Openstellen van de Peel moet daarom met beleid gebeuren.

Staatsbosbeheer, de eigenaar van het gebied, hanteert daarvoor een zonering, waar ook onze werkgroep zich in kan vinden: de meeste mensen naar de Grootte Peel, met het bezoekerscentrum en wandelroutes met knuppelbruggen. De Mariapeel is voor de mensen die meer rust zoeken, maar er zijn wel nog diverse wandelroutes. De Deurnese Peel is voor de rustzoeker, die geen routes nodig heeft. Met deze driedeling is er voor elk wat wils en ook voor de planten en dieren blijft er voldoende ruimte en rust over.

Een fietsroute door de Peel kan de rust flink verstoren. Omdat fietsen veel sneller gaat dan lopen komen er per tijdseenheid veel meer mensen door het gebied. Zelfs in de Grootte Peel, wat de meeste recreatiedruk moet opvangen, mag er daarom niet gefietst worden. Er loopt wel een fietsroute omheen, deels door de "nieuwe natuur", met hier en daar uitzicht op de

Peel. Ook rond de Deurnese Peel ligt een fietsroute.

Eind jaren 80 wilde de gemeente Meijel een fietsroute over de zandweg langs het Deurnes Kanaal naar Neerkant. Dit om aansluiting te krijgen op de Brabantse fietsroutes. Omdat die route pal naast het Zinkske en de Heitakse Peel zou lopen en omdat de betreffende zandweg deel uitmaakt van het natuurmonument, maakte de Werkgroep daar bezwaar tegen. Om toch de gewenste fietsverbinding mogelijk te maken stemden we ermee in dat er aan de oostkant van Meijel twee fietsbruggen werden gebouwd over de naast elkaar gelegen Helenavaart en Deurnes Kanaal. Van daaruit loopt de route naar het noorden toe, door het nieuwe natuurgebied de Kwakvors, langs het Peelrestant de Scherliet en door het bos van de Belgenhoek naar Helenaveen. Deze aantrekkelijke route werd opgenomen in het fietsknooppuntensysteem.

Deurnese route

De gemeente Deurne wilde echter een eigen route en legde deze zonder Natuurbeschermingswetvergunning aan. De Deurnese route loopt op een afstand van slechts 250 meter parallel aan de "Limburgse" route. Behalve twee kanalen liggen er nu dus ook twee fietspaden pal naast elkaar.

Het fietspad zelf vinden we niet het grootste bezwaar. Er werd door de mensen uit de buurt altijd al gefietst en dat was ook geen probleem. Veel nadeliger is het dat er nu een bewegwijzerde route van is gemaakt, waardoor het aantal fietsers enorm is toegenomen. Dit kan tot gevolg hebben dat ook de rest van het Zinkske drukker wordt bezocht, waardoor de noodzakelijke rust -ook voor de rustzoekende wandelaars- gaat verdwijnen.

De zandwegen langs de kanalen, waar

onder die in het Zinkske, zijn destijds bewust door het ministerie in het natuurmonument opgenomen. In de aanwijzingsbeschikking stond onder andere: "Het beleid zal erop gericht zijn verharding van het wegdek en in samenhang hiermee intensivering van het gebruik te voorkomen". Desondanks legde de gemeente er een fietspad/fietsroute neer en liet het ministerie dit toe. De zandweg werd vanaf het viaduct over de A67 tot aan het Zinkske zelfs geasfalteerd.

Het ministerie gaf in haar vergunning toe dat de fietsroute tot extra rustverstoring leidt. Dit kan volgens haar worden gecompenseerd door het afsluiten van de zandwegen voor auto's. Volgens ons is dat onzin, omdat er al bijna geen auto's reden. Bovendien kan de gemeente ook zonder fietsroute de zandwegen door de Peel autovrij maken.

WBdP heeft er in het beroep bij de Raad van State op gewezen dat de Europese Habitatrichtlijn overtreden wordt. In de aanwijzingsbeschikking van de Deurnese Peel tot natuurmonument is de rust als wezenlijk kenmerk genoemd. Aantasting van zo'n kenmerk mag volgens die Habitatrichtlijn alleen bij een groot maatschappelijk belang. Zelfs dan moet eerst nog gekeken worden of de activiteit niet ergens anders verwezenlijkt kan worden. Nou, dat alternatief ligt er dus duidelijk: het "Limburgse" fietspad.

Tijdens het schrijven van dit jaarverslag kwam de uitspraak op ons beroep binnen. De vergunning is vernietigd. De Raad van State oordeelde dat het ministerie verzuimd heeft een onderzoek in te stellen om na te gaan of de recreatieve fietsvoorziening zich verdraagt met het gestelde in de Europese Habitatrichtlijn.

Voor deze fietsroute werd tevens een speciale fietsbrug gebouwd

Natuurbeheer in de Groote Peel

Sinds augustus '01 wordt gewerkt aan een nieuw 'Beheers- en Inrichtingsplan' voor de Groote Peel, voor zowel het deel van SBB als dat van gemeente Asten. WBdP zit in de begeleidingscommissie. Hierbij kwam ook het wateraanvoerplan ter sprake.

Nieuw Beheersplan

Buro Hemmen, dat het nieuwe beheersplan opstelt, signaleerde dat het nieuwe wateraanvoerplan afwijkt van het oorspronkelijke plan. In de huidige versie is afgezien van het aanvoeren van Maaswater in de nieuwe natuurgebieden rond de Peel. Het bureau betreurde dit aanvankelijk, omdat er dan minder tegendruk voor het water in de Peel bereikt zou worden. Wij wezen er op dat dit een bewuste keuze is geweest, die op ons voorstel door de waterschappen, zuiveringschap Limburg, de provincies en SBB is gemaakt. Deze keuze komt o.a. voort uit het (op initiatief van WBdP uitgevoerde) onderzoek van bioloog P. v.d. Munckhof van Oranjewoud naar de voor- en nadelen van Maaswateraanvoer naar de EHS rond de Peel. Van de Munckhof wijst in zijn rapport duidelijk op het gevaar voor binnendringing van het gebiedsvreemde water in de Peel zelf, wanneer dit aangevoerd zou worden tot in de nieuwe natuur. Volgens hem zijn er ook voldoende mogelijkheden om die EHS-gebieden met gebiedseigen water te vernatten. Ook is het zó dat de gewenste natuurdoelen in die EHS niet bereikt zullen worden wanneer er water in aangevoerd wordt. Wij wezen er ook weer op dat het maar zeer de vraag is of het aanvoerwater in de zomer van een droog jaar wel geleverd zal kunnen worden.

Buro Hemmen maakte een discussiestuk, waarin het de voor- en nadelen van de wateraanvoer in de nieuwe natuur uiteen zette. Hemmen koos uiteindelijk zelf voor de optie niet aanvoeren in de nieuwe natuur en het zoveel mogelijk conserveren van gebiedseigen water in de landbouwgronden (vooral in laaggelegen gebieden zoals het Aa-dal). De Eeuwselse Loop, die de Astense Peel diep doorsnijdt en daarom drainerend werkt, zou moeten worden omgeleid. Het (in natte tijden) overvloedige water uit de Peel zou volgens het bureau niet meer via sloten het gebied moeten verlaten, maar in de nieuwe natuur moeten worden geleid. De begeleidingscommissie is het met deze keuze eens.

Bij de besprekingen over het beheers-

plan heeft WBdP verder nog commentaar geleverd op voorstellen om een fietsroute door de Groote Peel te leggen en om kompas- of GPS-tochten buiten de paden door het gebied toe te staan. De begeleidingscommissie was het er mee eens dat dit niet dient te gebeuren. Van het huidige 'recreatie-systeem' in de Groote Peel zal niet worden afgeweken. Wel zullen de wandelroutes ten noorden van het bezoekerscentrum worden uitgebreid met een route aan de westkant. Dit is nodig om het gestegen aantal bezoekers op te vangen. Wij hebben hiermee ingestemd, maar er op gewezen dat gelet moet worden op de weidevogels in de nieuwe natuur naast die route.

De begeleidingscommissie onderschreef de visie ten aanzien van de recreatiezone. Deze gaat er van uit dat van de drie Peelgebieden de Groote Peel de meeste bezoekers dient op te vangen en dat de Deurnese Peel het rustigst dient te blijven. Ook binnen de Groote Peel zelf dient de zoning in stand te blijven: de grootste bezoekersstroom wordt opgevangen in een relatief klein deel en de rest blijft rustiger.

Wateraanvoerplan Groote Peel

In de Intentieverklaring waterhuishouding Groote Peel van 1994 was overeengekomen dat de verdroging van de Groote Peel zou worden tegengegaan door het aanvoeren van Maaswater naar de landbouwgronden er omheen. Bovendien zou de verworven nieuwe EHS (Reservaatsgebieden, de nieuwe natuur) met behulp van aanvoerwater plas-dras gezet worden. Dit alles om de wegzijging van het water uit de Groote Peel naar de omgeving te verminderen.

Het heeft lang geduurd voordat men tot uitvoering van het plan overging. WBdP wees er op dat een vergunning ex Natuurbeschermingswet vereist is, welke in 2001 door het Waterschap Peel en Maasvallei werd aangevraagd.

We zijn tevreden dat het waterschap de in 2000 gemaakte afspraak (grotendeels) nagekomen is om de wateraanvoer in de Reservaatsgebieden (nieuwe natuur) rondom de Peel te schrappen. Met wateraanvoer zou de gewenste natuur in die EHS niet worden bereikt en het gevaar voor binnendringing in de Peel zou te groot zijn (zie de paragraaf over het nieuwe beheersplan voor de Groote Peel).

Desondanks heeft WBdP in haar zienswijze aan het ministerie aangegeven bezwaren te hebben tegen het plan. Het

waterschap is in haar aanvraag van mening dat het Maaswater niet in de Peel kan binnendringen, omdat het oppervlak van de Peel overal minstens 70 cm hoger ligt dan het peil van de aanvoersloten. De recente hoogtecijfers waar het waterschap gebruik van maakte blijken echter niet overal te kloppen. Bovendien zijn wij van mening dat je het peil van het aanvoerwater niet met het oppervlak van de Peel moet vergelijken, maar met de waterstand daarin. Na bestudering van de peilbuisgegevens van de Groote Peel van de afgelopen jaren konden wij drie plekken aanwijzen waar in een droog jaar de waterstand in de Peel duidelijk lager was (een ½ tot 1 m) dan het nu geplande peil in de naastgelegen wateraanvoersloot. Het betreft een laagte ten noorden van het bezoekerscentrum, plekken naast het Reservaatsgebied Kalispeel en ook waar de Eeuwselse Loop de Peel doorsnijdt.

In de Kalispeel zijn geen aanvoersloten gepland, maar het plan voorkomt niet dat het Maaswater er in terecht komt. Dat kan waarschijnlijk met een stuw voorkomen worden (dan wordt ook de afspraak van geen aanvoerwater in de Reservaatsgebieden volledig nagekomen). Ter hoogte van het bezoekerscentrum kan zo'n technische oplossing waarschijnlijk maar ten dele. Voor de Eeuwselse Loop is de enige goede oplossing omleiding buiten de Peel. Dat lost meteen een ander probleem op, want meestal werkt deze waterloop drainerend.

Overigens vindt WBdP nog steeds dat wateraanvoer niet de juiste oplossing van het verdrogingsprobleem is. De natuur wordt afhankelijk gemaakt van technische middelen (voor altijd aan het infuus) en ook is het maar de vraag of er in lange droge perioden altijd voldoende Maaswater beschikbaar zal zijn. Er dient (via de Reconstructie) gewerkt te worden aan het meer conserveren van gebiedseigen water in de landbouwgronden om de Peel heen, ook al haal je dan wellicht (op korte termijn) minder resultaat in centimeters. Dit zou kunnen door aankoop van laaggelegen gebieden, stopzetten van de beregening, andere gewaskeuzes en natschadevergoeding in een bepaalde zone rond de Peel. Ook buiten zo'n zone zullen de landbouwgronden natter worden door uitvoering van de bedrijfswaterplannen (minder beregening, hogere zomerpeilen). Ook dienen de drinkwaterwinningen bij Ospeldijk en Weert volgens de afspraak naar een "O-schadenniveau" te worden gebracht.

Succesvol jaar voor kerkuilen

Sinds 1986 staat de kerkuil op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten. Gelukkig groeit het aantal kerkuilen weer "2001 is in de gemeente Deurne een topjaar met zes jongen per broedgeval" aldus Nico Vinken, lid en medeoprichter van vogelwerkgroep 'De Kulert, onderdeel van de natuurvereniging IVN Deurne.

De vogelwerkgroep is zo'n twintig jaar geleden ontstaan. Nico is gespecialiseerd in uilen en dan met name kerkuilen. Ieder jaar gaat Nico met nog een aantal leden van de werkgroep de nestkasten controleren en jonge uilskuikens tellen en ringen.

Toen is besloten de kerkuil op de Rode Lijst van bedreigde diersoorten in Nederland te plaatsen kon worden overgegaan tot actieve bescherming van deze vogelsoort. Dit gebeurt onder andere door het creëren van broedgelegenheden. Nico: "Vroeger moesten we bijna bedelen om bij een boer een nestkast te mogen ophangen. Tegenwoordig bellen mensen zelf om te vragen of wij een nestkast komen plaatsen. Men is veel bewuster bezig met de natuur en natuurbescherming dan vroeger."

Randbewoner

De kerkuil is geen bewoner van hoogveen en heidegebieden en kan daardoor niet als karakteristieke Peelvogel worden aangemerkt. Dat wil niet zeggen dat er in de Peelrestanten geen rol voor deze soort is weggelegd. In de flanken van de Verheven Peel hoort de kerkuil wel degelijk heel nadrukkelijk thuis. De flanken vormen de overgang tussen de kern van het hoogveengebied en het intensief gebruikte agrarische gebied. In de flanken wordt een extensief agrarisch beheer toegepast, dat lijkt op wat de boeren tot de zestiger jaren rond de Peel uitvoerden. Dit extensief beheerde cultuurgebied, met schrale hooilanden, kleinschalige akkertjes, overhoekjes en kleine landschapselementen is zeer soortenrijk. Ook voor de kerkuil is dit een optimaal leefgebied.

De kerkuil is onze enige uil die er wit uitziet, hoewel zijn bovenzijde goudbruin is, vermengd met grijs. Het is een slanke, gracieuze vogel. Het zijn nachtjagers die op het gehoor jagen. Een gezin met 5 jongen en 2 volwassenen vangt zeker 25 tot 30 muizen per nacht. Het menu bestaat voornamelijk uit veldmuizen, spitsmuizen en woelmuizen. Dit blijkt uit onderzoek van braakballen, de onverteerde delen zoals

haren en botjes die de uilen uitbraken. Kerkuilen broeden in oude gebouwen, oude bomen en in kerktorens. Maar ook in kerkuilenkasten die achter een gat in de boerderijgevel worden gehangen.

Van kerk naar kast

De laatste jaren is het aantal kerkuilen dat in kerken broedt achteruit gegaan omdat een aantal kerken is dichtgetimmerd vanwege duivenoverlast. Het plaatsen van een uilenkast kan verrassende gevolgen hebben. Nico: "We hebben al kauwen, steenuilen en torenvalken aangetroffen in kerkuilenkasten". Een minder leuke ervaring voor de ervaren ringer was het aantreffen van een wespennest. Maar dat was gelukkig een eenmalig gebeurtenis. Een koppel kerkuilen is alleen tijdens het broedseizoen bij elkaar, waarbij het mannetje de jongen het meest voert. De rest van het jaar gaan ze afzonderlijk hun gang binnen het territorium. "Het zijn niet alleen trouwe kerkgangsters maar ook notoire vreemdgangers", lacht Nico. De oudst bekende kerkuil leefde in Eindhoven en is 15 jaar oud is geworden.

Nico: "Het is echt uitzonderlijk dat drie achtereenvolgende jaren succesvolle broedsels hebben opgeleverd". Dit heeft alles te maken met het aantal muizen. Hoe meer muizen, hoe meer jongen groot worden gebracht. Normaal is het iedere vier jaar een topjaar. Hoeveel jongen vliegen er gemiddeld uit? Nico: "Dit jaar zitten we gemiddeld op zes jongen. Zelfs de kleinsten met een redelijk gewicht worden vliegvlug." In slechtere jaren worden deze opgegeten door de grotere jongen. Mede door de milde winter en de vele muizen vliegen de eerste legsels een maand eerder uit dan normaal. De eventuele tweede legsels vliegen naar verwachting eind augustus uit.

Nico: "In Neerkant hebben we uit twee broedgevallen binnen een straal van 500 meter twaalf jonge uilen geringd." Als je weet dat een kerkuil een territorium heeft van 5 kilometer kun je vaststellen dat dit uitzonderlijk is. Het broedsucces is volgens Nico mede te danken aan het beheer van het nabijgelegen gebied "Het Molentje". "Het totaal aantal geringde uilen uit het eerste broedsel zal dit jaar rond de 50 liggen in het werkgebied van IVN Deurne", aldus Nico.

Veel jonge uilen wil niet zeggen dat de Deurnese kerkdorpen worden overspoeld met uilen. Dit komt omdat maar liefst 70% het eerste jaar niet haalt. Het betreft hier

voornamelijk verkeersslachtoffers. Maar ook strenge winters zijn funest voor de kerkuilenstand. Als het flink vriest en er sneeuw ligt kunnen de uilen niet bij de muizen en sterven ze een hongerdood. Nico: "Ik heb ze ooit wel bijgevoerd met dode eendagskuikens, maar gelukkig zijn er de laatste winters geen noemenswaardige problemen geweest." Laten we hopen dat deze eerste lichter van jonge kerkuilen een goede toekomst tegemoet gaat!

Nieuwe publicaties over de Peel

Janssen T., 2001. Reizen door de oude Peel. 100 eeuwen Peelverhalen. Sevenum.

Keijsers P., 2001. Veel Gladde Slangen in de Deurnsche Peel. RAVON Nieuwsbrief Meetnet Reptielen.

Loven T. & R. Pahlplatz, 2001. Zeldzame en schaarse broedvogels van Nederweert in 2000. Rapport Vogelwerkgroep Nederweert.

Manders H., M. Boerenkamps & J. van der Laar, 2001. Roofvogelinventarisatie Deurnese Peelgebieden en de Astense Aa 2001. Rapport Vogelwerkgroep "De Kulert", Deurne.

Noorden B. van, P. van Tilburg & M. van Seggelen, 2001. Weidevogelinventarisatie Grootte Peel en Molentje 2001. Verslag VWG "de Peel" Asten/Someren.

Provincie Limburg, 2001. Stimuleringsplan natuur, Bos en Landschap (tevens Natuurgebieds- en Beheersgebiedsplan); Limburgse deel van de Peelvenen. Provincie Limburg, Maastricht.

Seggelen C. van., 100 jaar vogels in de Grootte Peel (deel 1 broedvogels), 2001. Peeljuffer jrg. 14 nr. 1.

Veldwerk

Het 22e jaar Peelwerk alweer. Dit jaar hebben we 598 uur met vrijwilligers in de Peel gezaagd en geknipt (in opdracht van Staatsbosbeheer, de terreineigenaar). Net als andere jaren hebben we daarnaast nog controles in en om de Peel gehouden, afval geraapt, plus de waterstanden opgenomen in de Deurnese Peel en het Molentje.

We gingen verder met waar we eind 2000 aan begonnen waren, namelijk het knippen van de Amerikaanse bosbes in het zuidelijke veenputtencomplex van de Mariapeel. Als "echte Amerikanen" worden ze erg groot (wel 3 meter) en veroorzaken voor de veenputten teveel schaduw en bladafval. De bessen worden gekweekt net ten zuiden van de Mariapeel en worden door vogels overgebracht. Omdat het struiken zijn, zijn ze veel moeilijker te bestrijden dan berkenbomen. Ook schieten ze na het knippen meestal weer uit. Ze voelen zich namelijk in een nat veenmilieu thuis. Lastig werk dus, maar wel belangrijk, omdat in de veenputten de meest zeldzame planten van de Peel groeien. Het was onbegonnen werk om ze allemaal te knippen, maar rond de mooiste veenputten hebben we het karwei geklaard. In die putten groeien nog echte hoogveenplanten, zoals Lavendelheide, Veenbes en Zonnedaau. Ook zijn er echte hoogveenveenmossen in te vinden, bijvoorbeeld *Sphagnum papillosum* en zelfs de donkerrode *Sphagnum magellanicum*. Het veenputtencomplex lijkt geprofiteerd te hebben van de dijken die SBB en het waterschap een paar jaar geleden aan de rand van de Peel hebben aangelegd. De waterstand is daardoor gestegen -en hier gelukkig niet te ver.

Daarna namen we een noordelijker gelegen veenputtengebied (ter hoogte van het Defensiekanaal) onder handen. Daar

waren het gelukkig vrijwel alleen berken die we moesten zagen en knippen. We kregen het dan ook helemaal af, niet in de laatste plaats dank zij de hulp van 17 vrijwilligers in het gezellige weekend wat we op 6 en 7 oktober hadden georganiseerd. Ook deze veenputten zagen er gelukkig nog mooi uit. Hier werden helaas geen rode veenmossen gevonden, maar in enkele putten wel *Sphagnum papillosum* en veel Lavendelheide, Veenbes en Zonnedaau.

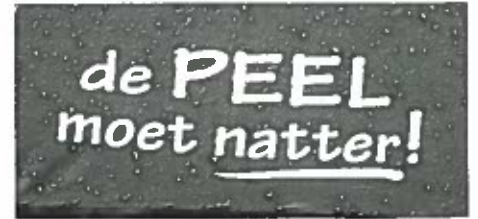
2001 was voor wat betreft het Peelwerk een echt veenputtenjaar, want we werkten ook nog in de veenputten in het zuidelijk deel van de Heidse Peel. Behalve wat herhalingswerk van twee jaar geleden, hebben we daar de openheid iets uitgebreid.

We zaten echter niet alleen maar "in de put" (soms letterlijk!), want we hebben ook berkenopslag bestreden in het centrale deel van de Deurnese Peel en in de Horster Driehoek van de Mariapeel. Omdat het ontzettend geregend had konden we de "vlakte van Minke" in de Deurnese Peel, waar we altijd de openheid handhaven ten behoeve van o.a. de Ganzen en Kraanvogels, niet bereiken. We proberen dat in de herfst van 2002 aan te pakken.

Het graslandperceel in het Molentje, dat we voor Staatsbosbeheer beheren, hebben we in het voorjaar gehooïd. In het najaar was het voor hooien te nat en daarom hebben we het met paarden laten nabegraven.

Voor wie ons wil helpen bij dit nuttige en gezellige werk: geef je op bij Wim van Opbergen (0493-319610) of Chris Vieveen (0492-515683). Er wordt gewerkt van begin september tot begin maart, om de veertien dagen op zaterdag. Bel voor de data of kijk in de plaatselijke kranten.

Educatie

Onderwijs

Net als vorig jaar hebben scholen van het Basis- en het Voortgezet Onderwijs gebruik gemaakt van het door WBdP gemaakte lesmateriaal "De Peel moet natter". Het wil leerlingen laten zien dat een belangrijk stuk natuur in hun directe omgeving bewaard moet blijven.

"De Peel moet natter" bestaat uit een boekje, een video en een lesbrief. Er komen geschiedkundige, aardrijkskundige en biologische onderwerpen aan bod. Ook kan men op excursie gaan in de Grote Peel, wat verscheidene scholen hebben gedaan.

Voor leraren Basisonderwijs en schoolgidsen van het IVN organiseerden we een studiedag, die met veel enthousiasme werd ontvangen. De dag bestond uit een theoretisch gedeelte waarin flora en fauna, historie, beleid en abiotiek van de Verheven Peel onder de loep werden genomen. Tijdens het praktijkgedeelte werden het Molentje en het Zinkske per fiets bezocht. Ook in 2002 wil WBdP studiedagen organiseren.

Op dit moment zijn er contacten gelegd met PABO "de Kempel" te Helmond en Fontys Hogescholen te Tilburg. We hopen op deze manier ook aankomende leraren te enthousiasmeren.

Lezingen en excursies

We gaven een lezing met excursie over de Verheven Peel aan studenten van de HAS in Den Bosch. Voor ambtenaren RO van de gemeente Helmond gaven we een lezing "Peel algemeen". De Natuurwerkgroep Liempde kreeg daarover een lezing en excursie. Voor ambtenaren RO van de gemeente Venray hielden we een excursie in de Heidse Peel. Net als eerdere jaren werkten we mee aan de opdrachten over de Peel voor studenten bos- en natuurbeheer van Wageningen University.

Voor de kleinere, oude turfputten, de zogenoemde boerenkuilen, zijn op de meeste plaatsen in de Peel weer dichtgegroeid met veenmos en andere hoogveenplanten. Om deze waardevolle vegetaties te behouden is zorgvuldig beheer noodzakelijk.

Reconstructiewet

Reconstructie in Noord-Brabant

De reconstructie van het platteland komt oorspronkelijk voort uit de varkenspestcrisis. De ammoniak- en stankproblematiek, mestoverschot, veterinaire problemen en het dierenwelzijn zijn belangrijke ingrediënten. In de loop van de tijd zijn hieraan toegevoegd de realisatie van de ecologische hoofdstructuur, het nieuwe waterbeleid (eerst vasthouden, dan bergen en dan pas afvoeren) en de vernieuwing van de plattelandseconomie.

In Noord-Brabant is door Provinciale Staten de Nota "Reconstructie aan zet" vastgesteld, beter bekend als het "koepelplan". De nota bevat de aanpak voor de regionale reconstructiecommissies om te komen tot een reconstructieplan. Er worden een drietal zones onderscheiden: landbouwonwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden. Over allerlei belangrijke elementen bij de zonering (watersysteem, bodem, geomorfologie, cultuurhistorische waarden, varkensvrije zones, ecologische hoofdstructuur, enz.) zijn verkenningen geschreven. De belangen van natuur en landschap worden in het overleg behartigd door de Brabantse Milieufederatie.

Reconstructiecommissie de Peel

Op voordracht van natuur- en milieugroepen en terreinbeherende organisaties hebben Jan van Rijen en Frans Swinkels zitting in de regionale reconstructiecommissie voor de Peel (voor de gemeenten Laarbeek, Gemert-Bakel, Helmond, Mierlo, Nuenen, Someren, Asten en Deurne). Op lokaal niveau zitten vertegenwoordigers in de gemeentelijke klankbordgroepen.

In 2001 heeft WBdP veel energie gestoken in het becommentariëren van de verschillende verkenningnotities, het maken van een wensbeeld en het zetten van de eerste stappen om te komen tot een visiekaart voor de hele regio.

Voor de Peel is met name belangrijk dat circa 1500 hectare landbouwgrond in zowel Noord-Brabant als Limburg wordt omgezet in natuurgebied. Het waterpeil in de landbouwgronden dient te worden verhoogd. Tussen de Deurnese Peel/Mariapeel en de Stippelberg moet een robuuste ecologische verbinding (REVZ) worden ontwikkeld. Ook de Deurnese Peel en Groote Peel hebben een verbinding nodig.

Gewassen als asperges die een diepe ontwatering vragen, zijn ongewenst vlak bij natte natuurgebieden als de Peel

Reconstructie Gemert-Bakel

In dit reconstructiegebied is een kleinschalig kavelruilproject opgezet voor gronden ten noorden en oosten van Milheeze. Een landbouwbedrijf is opgekocht. Een paar hectare daarvan gaat naar Natuurmonumenten, voor uitbreiding van een heidegebied. De rest komt aan verschillende landbouwbedrijven ten goede. We hebben de reconstructiecommissie gevraagd om aan de oostkant van het gebied van de Stippelberg, de Bult en de vliegbasis geen onomkeerbare dingen te ondernemen, omdat binnen dit gebied een deel van de Robuuste Ecologische Verbindingszone Stippelberg-Mariapeel wordt geprojecteerd.

Reconstructie Limburg

In Limburg is er één reconstructiecommissie, waarin de Limburgse milieufederatie is vertegenwoordigd. Namens SML en de terreinbeheerders nemen Klaas van de Laan van SBB en Rene Gerats van Limburgs Landschap deel aan elk drie reconstructiedistricten, waarin zij de belangen van natuur en milieu behartigen.

WBdP neemt in drie Limburgse districten deel aan de bijeenkomsten van de "achterban natuur", te weten Venray, Horst/Sevenum en Helden/Meijel (waar het overleg pas in 2002 is gestart). De natuur- en milieugroeperingen zetten daar op een rij wat volgens hen voor de natuur gedaan moet worden. Bijvoorbeeld bescherming van beekdalen, ecologische verbindingszones, waar extra gronden moeten worden aangekocht en bescherming van waterinzijgings- en kwelgebieden. De reconstructie gaat namelijk niet enkel over de intensieve veehouderij, maar wordt ook geacht een bijdrage te leveren aan de realisatie en bescherming van de EHS.

Voor Horst-Sevenum brachten we in dat er dringend behoefte is aan verwerving en vernetting van gronden aan de oostkant van het Mariaveen (zuidelijke helft

Mariapeel). Er is daar namelijk geen EHS aangewezen, omdat er destijds hectares tekort waren. Er moet daar minimaal een strook natuur van 250 m breed bijkomen. Aan de noordkant van de Mariapeel dient het slechts 50 m brede strookje EHS te worden verbreed tot aan de weg langs het Griendtsveens Kanaal.

Ook is vernetting van de landbouwgronden rondom de Peel vereist door middel van andere gewaskeuzes. Nu wordt er bijvoorbeeld pal tegen de Mariapeel asperges geteeld of prei. In de hydrologische beïnvloedingszone moet meer rundveehouderij komen. Grasland kan namelijk een hogere waterstand verdragen. Kortom: het motto "water als ordenend principe" dient toegepast te worden.

Daarnaast moet er ook met het huidige grondgebruik zoveel mogelijk water worden geconserveerd. Uit het "Stappenplan hydrologie" gemaakt door de Grontmij, bleek echter dat alleen daarmee het natuurdoel in de Mariapeel en het Grauween niet gehaald kan worden zonder de (voor de natuur ongewenste) aanvoer van veel extra Maaswater. Daarom is die extra aankoop van (lagere) percelen en/of andere gewaskeuzes zo belangrijk.

We stelden ook dat de landschappelijke openheid tussen de Mariapeel en de Middenpeelweg bewaard dient te blijven.

Tot slot noemden we dat de Peel rustig dient te blijven en dat daarom intensievere vormen van recreatie alleen aan de oostkant van de Middenpeelweg toegelaten mogen worden.

In Venray gaven we aan dat de reconstructie de robuuste ecologische verbindingszone tot stand moet brengen van de Mariapeel/Deurnese Peel, via de Heidse Peel, de Peelrestanten op de vliegbasis en de Bult naar de Peelrestanten aan de zuidkant van de Stippelberg. Op de volgende bladzijde kunt u lezen wat ons voorstel inhoudt.

In het uitvoeringsprogramma van deze pilot is opgenomen dat de gewenste natuurkwaliteiten in de Grootte Peel en de Peelrestanten ten zuiden van de Noordervaart duurzaam worden gerealiseerd. In heel het pilotgebied wordt de waterstand in de landbouwgronden 10 tot 20 cm verhoogd, door het plaatsen van stuwen, beregenen op maat en het aanpassen van de drainages. Dichter bij de natuurgebieden worden zonodig extra maatregelen getroffen, om de natuurdoelen te kunnen halen. In het natuurgebied Vlakwater wordt de waterstand met 70 cm verhoogd. Omdat daardoor landbouwgronden in het beekdal ten zuiden ervan te nat zullen worden, is aangegeven dat daar ongeveer 60 ha worden aangekocht. Diverse beken worden opgestuwd en/of omgeleid. Er wordt geen gebiedsvreemd water meer in de Peelrestanten ingelaten.

Een ingenieursbureau kreeg de opdracht voor een hydrologische studie naar de benodigde maatregelen voor het behalen van de natuurdoelen, waaronder de hoeveelheid te verwerven landbouwgrond en de mogelijkheden tot uitruil van teelten die gevoelig zijn voor vernatting.

Begonnen werd met het bepalen van de hydrologische beïnvloedingszones (de zones waarin ontwateringen een negatief effect hebben op de waterstand in de natuurgebieden). Dit zou volgens dezelfde systematiek gebeuren als bij het onderzoek rond de Mariapeel. WBdP nam zitting in de technische commissie en merkte dat -afwijkend van de afspraak- de zones voor het gemiddelde uit een 10-jaren-reeks werden berekend. Wij protesteerden daartegen, omdat juist de droge jaren voor de natuur bepalend zijn.

Uiteindelijk werd afgesproken om de beïnvloedingszones voor het gemiddelde en voor een droge periode te berekenen. Bij het schrijven van dit jaarverslag is bekend dat de zones voor alle natuurgebieden in het droge jaar duidelijk breder zijn. Enkele voorbeelden: voor de Grootte Peel is de breedte bij het gemiddelde 1320 m en in het droge jaar 2300 m. Bij "de Banen" is dit respectievelijk 1020 m en meer dan 2 km (uitgaande van een zone die een bescherming biedt van 90 %, waar ook bij de Mariapeel voor gekozen is).

In de 5de Nota Ruimtelijke Ordening en het nieuwe Structuurschema Groene Ruimte zijn meerdere Robuuste Ecologische Verbindingen (REV) opgenomen. Eén daarvan is die tussen de Mariapeel/Deurnese Peel en de Stippelberg. Op basis van verkenningen onder regie van de provincies zal het kabinet een definitieve afweging maken. WBdP heeft voor de verbinding tussen Peel en Stippelberg een visie ontwikkeld en neemt deel aan de klankbordgroep "verkenningen robuuste ecologische verbindingen". Hier een samenvatting van onze ideeën over deze REV, waarvan de realisatie voor meerdere Peelrestanten belangrijk is.

Ecologische doelstellingen

Bij een te ontwikkelen verbindingzone moet vooraf bedacht worden voor welke (groepen van) organismen of ecosystemen de zone bedoeld is. Het gebied tussen Deurnese Peel/Mariapeel en Stippelberg bestond oorspronkelijk (tot nog geen eeuw geleden) uit heide en hoogveen. Tegenwoordig liggen er nog meerdere Peelrestanten, te weten de Heidsche Peel, de Bult en stukjes op de voormalige vliegbasis de Peel. Ook de oostkant van de Stippelberg was vroeger Peel en heide en daarvan liggen er restanten. Het gaat daarom om de uitwisseling van soorten van heide en hoogveen. Van de in omgeving voorkomende natuurwaarden zijn dat de waarden die voor het natuurbehoud in Nederland de hoogste prioriteit hebben.

Voor de verbindingzone dient het natuurdoeltype 'hoogveen/heide/moerasnatuur' te worden nagestreefd. Binnen die context behoort de prioriteit te liggen bij de meest kwetsbare en zich betrekkelijk

moeilijk verplaatsende organismen van schraal en open terrein. Bijvoorbeeld de herpetofauna met soorten als gladde slang, levendbarende hagedis en heikikker en vlinders zoals spiegeldikkopje en heideblauwtje.

Voor een goede invulling van de REV dient tenminste 300 hectare grond verworven te worden. Als zwaartepunten daarvan zien we de landbouwgronden tussen de restanten van de Heidsche Peel en het dal van de Kaweise Loop ten noorden van de Bult.

Uitwerking per deelgebied

1. Optimaliseren van de inrichting van de voormalige vliegbasis.

De plannen om het gebruik van de voormalige vliegbasis de Peel te intensiveren maken het komen tot een ecologisch optimale inrichting een pittige uitdaging. We hebben goede hoop dat de militaire beheerders van dit gebied die uitdaging net als in het verleden zullen oppakken.

Belangrijk is het bewaren van de grote natuurwaarden van het startbanencomplex (o.a. broedende grutto's) en de Peelrestanten. De waterstand dient waar mogelijk te worden verhoogd. In het belang van de weide- en moerasvogels zou moeten worden gezien of langs de rand van de basis een deel van de beplanting kan verdwijnen.

2. Verbinden van de Bult met de hoogveenrestanten op de voormalige vliegbasis en de heidevelden van de Stippelberg.

Ter ontsnippering dient een groot stuk van de tussen de Bult en de vliegbasis gelegen gronden te worden opgekocht. Ook dienen gaten te worden opgevuld tussen

Het Peelkanaal (of Defensiekanaal) vormt een heel geschikte basis voor de voorgestelde verbindingzone

Verbinding tussen Peel en Stippelberg

enerzijds de Stippelberg en anderzijds de vliegbasis en de Bult. De gronden dienen als open, nat en heischraal gebied te worden ingericht om een effectieve uitwisseling van aan dat soort milieus gebonden soorten mogelijk te maken.

Door inrichten van het dal van de Kaweise Loop als retentiegebied (wateropvang) kan tevens de waterhuishouding van de Bult profiteren.

3. Versterken hoogveenkern 'de Bult'

Dit is het grootste hoogveenrestant binnen de REV. Het meest dringende probleem voor de Bult is een (ondanks interne maatregelen) ernstige verdroging. De oorzaak daarvan is vooral bij de diepe ontwatering van het dal van de Kaweise Loop en het intensieve gebruik van grondwaterputten in de omgeving. We pleiten daarom voor het creëren van een ruime hydrologische bufferzone. Aankoop van gronden daartoe kan het beste worden geconcentreerd op de laagst gelegen plaatsen, met name het dal van de Kaweise Loop.

Enkele op korte afstand gelegen veehouderijbedrijven dienen te worden verplaatst, vanwege de aanzienlijke ammoniakdepositie.

4. Verbinden de Bult met Heidsche Peel

Passage van aan heide en hoogveen gebonden insecten en herpetofauna vraagt om aanwezigheid van schraal en open terrein tussen beide Peelgebieden. Een knelpunt bestaat uit de weg Deurne - Venray. Dit kan verzacht worden door een faunatunnel en herinrichting van de onderdoorgang van het Defensiekanaal.

Aan de Brabantse kant liggen al graslanden. Uitbreiding daarvan en verhoging van de waterstand is van belang voor de weidevogels en de verdrogingsbestrijding van de nabijgelegen hoogveenrestanten.

5. Versterken hoogveenkern Heidsche Peel

De Heidsche Peel is een gebied dat naar verhouding over een grote biodiversiteit beschikt en strategisch gunstig gelegen is aan het Defensiekanaal. De belangrijkste bedreiging voor het gebied wordt gevormd door de grote versnippering en de daarmee samenhangende verdroging. Het Maaswater wat aangevoerd wordt ter bestrijding van die verdroging is eveneens een ernstige bedreiging. Om die twee redenen is het uitkopen van de inliggende landbouwgronden dringend noodzakelijk.

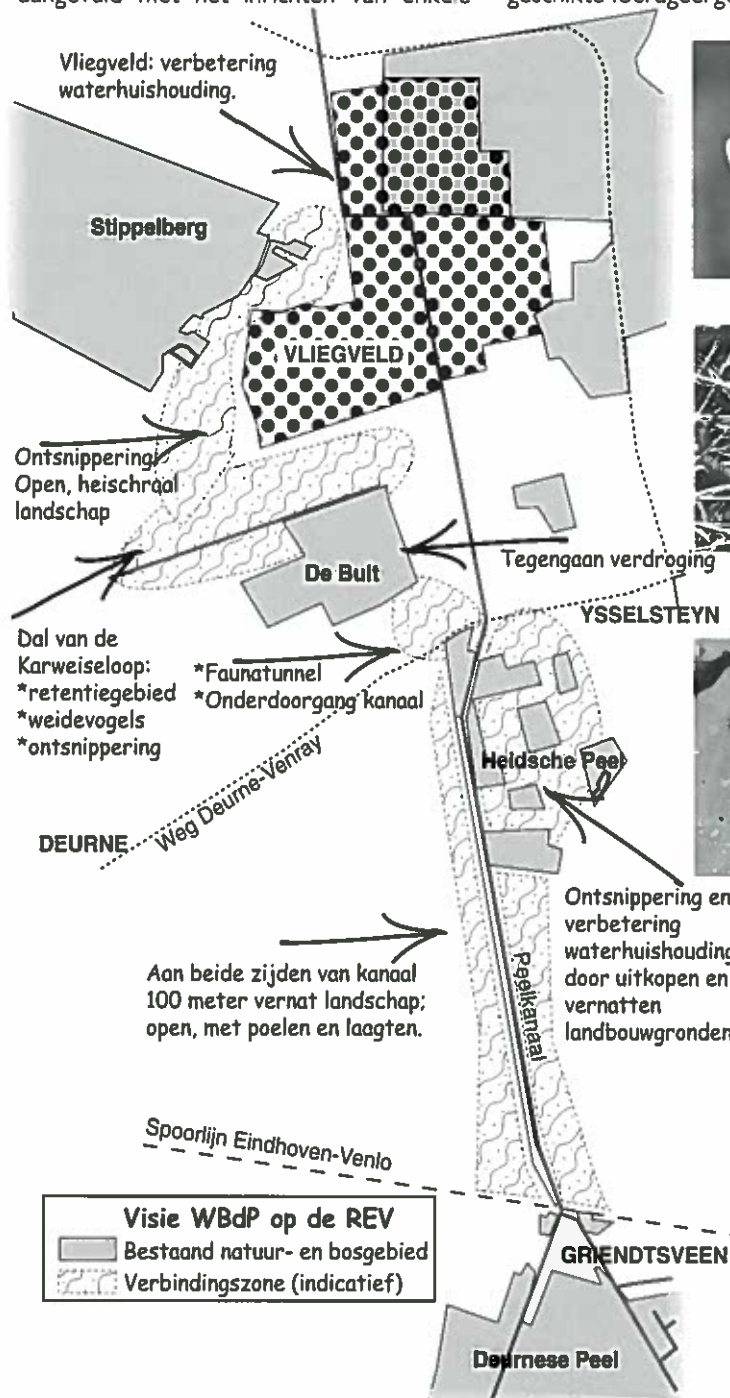
100 hectare is nodig om de verschillende restanten aaneen te smeden. Hiervan is inmiddels 60 hectare begrensd als natuurontwikkelingsgebied.

6. Versterken van verbinding tussen Heidsche Peel en Deurnese Peel/Mariapeel.

Voor de migratie van de genoemde soorten is de bosstrook langs het Defensiekanaal ontoereikend. We denken daarom aan het toevoegen van een open strook, met een breedte van pakweg 200 meter. Met het oog op de amfibieën dient hierin, los van het kanaal, een reeks poelen te worden aangelegd. Dit dient te worden aangevuld met het inrichten van enkele

natuurlijke laagten in dit gebied als stapstenen: één aansluitend aan de Heidsche Peel en één halverwege van samen ca 20 hectare groot.

Het aangrenzende gebied, met name de vlakte langs de Timmermansweg (Ysselsteyn), is open en rustig. Het is van groot belang dat dat zo blijft, vanwege de aanzienlijke betekenis voor weidevogels, ganzen en kraanvogels. Daarnaast ook om de strook langs het kanaal geschikt te maken als leef- en doortrekgebied voor zoogdieren als de das. Voor hen biedt ook een goed ingericht lijnvormig element weinig soelaas als het niet omgeven is door geschikte foerageergebieden.

Natuurlijke verbindingen zonder lastige obstakels zijn onder andere van belang voor minder mobiele diersoorten zoals insecten (hier afgebeeld het heideblauwtje), de gladde slang en de heikikker

Het beleid van de provincies

Provincies bepalen natuurdoelen
De provincies Noord-Brabant en Limburg hebben voor de natuurgebieden –waaronder de Peel– de natuurdoelen (de soort natuur) vastgesteld, die zij daar willen bereiken. Limburg deed dat in haar “Stimuleringsplannen”; Brabant noemde het “Natuurgebiedsplannen”. Op beide plannen heeft WBdP gereageerd.

Limburg

Bij de Limburgse plannen plaatsten we kleine kanttekeningen, die in de eindversie voor een groot deel overgenomen zijn. We zijn het ermee eens dat de provincie de natuurdoelen die ze nastreeft per gebied in percentages aangeeft, zonder van tevoren precies te bepalen op welke plek dat dan moet komen. Met de doelen en de percentages zijn we het grotendeels eens.

WBdP is blij dat de provincie tussen de Peelrestanten van de Heidse Peel 58 ha landbouwgrond heeft aangewezen als natuurontwikkelingsgebied, zodat die kunnen worden verworven. Op die manier kan de hydrologie van de Heidse Peel op een duurzame manier verbeterd worden, zonder de grote nadelen van het binnendringen van het aanvoerwater. We verwezen naar onze brief van december 2000, waarin we de provincie er op attendeerden dat er eigenlijk 100 ha nodig is om alle restanten tot één geheel aaneen te smeden. Met de nu begrensde 58 ha blijven er in de oostelijke helft nog losliggende deelgebieden over. We proberen die 100 ha alsnog te bereiken in het kader van de robuuste ecologische verbindingzone tussen de Deurnese Peel/Mariapeel en de Stippelberg (lees daarvoor het artikel op pag. 18/19 dit jaarverslag).

Die extra hectares zijn echt nodig. Net als in de drie vorige jaren is ondanks al onze waarschuwingen in 2001 opnieuw Maaswater de Heidse Peel binnengedrongen. SBB heeft voorgesteld om dat probleem aan te pakken door het bouwen van extra dammen en dijkes. Wij zijn echter van mening dat het op die manier niet op te lossen valt. De afstand tussen de aanvoersloten en de Peel is veel te kort. Wanneer het aanvoerwater hoger wordt opgestuwd dan het gebiedseigen water in het naastgelegen Peelgebied dringt het toch via de ondergrond door. Aankoop van grond en conserveren van gebiedseigen water is de enige oplossing.

In het Limburgse deel van het Molentje (de landbouwgronden ten zuiden van het Peelrestant het Zinkske) heeft de provincie 20 hectare natuurontwikkelingsgebied begrensd. Op initiatief van onze werkgroep is daar onlangs 19 ha landbouwgrond aangekocht. Eigenlijk zou heel het Limburgse Molentje een aankooptitel moeten krijgen, vanwege de hoge actuele en potentiële natuurwaarden en het feit dat verhoging van de waterstand in het Molentje een extra hydrologische tegendruk zal bewerkstelligen in de kern van de Verheven Peel.

Het blijkt dat de provincie de Beheershectares aan de noord-oostkant van het natuurmonument “de Banen”, ten zuiden van de Noordervaart, heeft omgezet in Reservaatshectares. Dit betekent dat die landbouwgronden kunnen worden aangekocht en vernat. Prima!

Brabant

Op het Brabantse natuurgebiedsplan hebben we heel wat meer aan te merken. Brabant heeft heel de Groote Peel en vrijwel heel de centrale Deurnese Peel tussen Griendtsveen en Helenaveen aangeduid als “begeleid natuurlijke eenheid”. Dit betekent dat daar niet meer beheerd zou mogen worden, behalve begrazen. Laat het duidelijk zijn: wij hebben altijd gepleit voor een “wildernisgebied” –niet meer beheren voor het centrale deel van de Deurnese Peel. Dat betreft echter alleen het gedeelte ten oosten van het Deurnes Kanaal. De provincie heeft het nu ook voorgesteld voor het deel ten westen ervan. Wij zijn daar op tegen, omdat de randgebieden beheer nodig blijven hebben. De zeldzame natuurwaarden –zoals de veenputten in de Liesselse Peel– gaan daar anders verloren. De provincie heeft zelfs de nieuwe EHS, dus de landbouwgronden die zullen worden aangekocht en omgevormd tot natuur, onderdeel gemaakt van die “begeleid natuurlijke eenheid”. Zulke gronden hebben juist zeker beheer nodig.

Zelfs bij de “begeleid natuurlijke eenheid” ten oosten van het Deurnes Kanaal hebben we nog een opmerking. Stoppen met al het beheer (“wildernis”) kan ons inziens pas wanneer eerst grote hydrologische verbeteringen zijn uitgevoerd. Er zullen rondom de Deurnese- en Mariapeel veel meer landbouwgronden moeten zijn aangekocht en vernat dan met de huidige EHS mogelijk is. Ook zal daartoe het volledige “Middengebied” (de landbouw-enclaves

tussen Griendtsveen en Helenaveen) maximaal vernat moeten worden.

In de Groote Peel kan ons inziens “begeleid natuurlijke eenheid” nergens. Omdat de Groote Peel gelegen is in de centrale slenk kan het regenwater daar veel dieper wegzakken dan bij de Verheven Peel (Deurnese- en Mariapeelcomplex). Het effect van hydrologische verbeteringsmaatregelen is bij de Groote Peel daarom veel kleiner. Grote delen van het natuurreservaat zijn niet nat genoeg en kunnen voorlopig ook niet nat genoeg gemaakt worden om landschappelijke openheid zonder beheer in stand te houden. Met alleen begrazing lukt dat open houden niet en wordt veelal ook de veenbodem en zeldzame vegetatie vertrapt. Uiteraard zijn wij zoals altijd, ook bij de Groote Peel, voor zoveel mogelijk natuurlijke processen. Maar bij helemaal geen beheer zullen daar veel natuurwaarden verloren gaan.

Voor de delen van de Peel die niet als “begeleid natuurlijke eenheid” zijn bestemd, zoals de Bult, Heitakse Peel en het Zinkske, heeft de provincie de natuurdoelen veel te gedetailleerd vastgelegd. Wij hebben hier op gereageerd en aangegeven het Limburgse systeem van met percentages werken, zonder de plek precies vast te leggen, beter te vinden. Naar onze mening is het nooit mogelijk om zoveel jaren van tevoren te voorspellen waar zich precies welke natuur zal kunnen ontwikkelen. Wanneer de doelen nu al zo precies “opgelegd” worden zal er enorm veel potentie en spontaniteit –en dus echte natuur!– verloren gaan.

Het Brabantse natuurgebiedsplan vormt een ernstige bedreiging voor zeldzame veenplanten van de veenputten, zoals deze veenbes.

Ook zonder IJzeren Rijn is het verkeer in de Peel al intensief genoeg

Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL)

WBdP heeft bezwaar gemaakt tegen de volgende onderdelen van het POL:

Ons inziens dient de Provinciale Ecologische Structuur (PES) met enkele gebieden uitgebreid te worden, te weten het Vlakwater (onderdeel van het beschermd natuurmonument Sarsven/de Banen), natuurontwikkelingsgebied Schoorkuilen, het Meijelse deel van het Molentje en de omgeving van de Scherliet en Marisberg in de gemeente Helden. We vroegen ook om enkele verbindingzones op te nemen, o.a. tussen het Weerterbos en de Grootte Peel.

We wezen er op dat de Deurnese Peel op Limburgs grondgebied geen hydrologische bescherming heeft gekregen.

De provincie wil het "Agrarisch gebied met aan openheid gebonden bedreigde en/of beschermde diersoorten" beschermen. De betreffende kaart geeft echter diverse belangrijke open gebieden rond de Peel niet als zodanig aan, zoals het Vlakwater bij Nederweert-Eind, de omgeving Driekooienweg bij Evertsoord, de Kievit bij Beringe en gebieden in Meijel bij de Molenaar en de Heldensedijk.

Een relatief groot gedeelte van het zoekgebied voor uitbreiding van de intensieve veehouderij bevindt zich op te korte afstand van de Peel.

Ospel blijkt niet te behoren tot de groep drinkwaterwinningen die in de periode tot 2010 gesloten zullen worden. Dit ondanks het feit dat het pompstation omringd wordt door meerdere belangrijke verdrogingsgevoelige natuurgebieden, waaronder de Grootte Peel. Tegen het niet benutten van deze grote kans voor de verdrogingbestrijding maken wij ernstig bezwaar.

De omgeving van de Peelrestanten dient vanwege de landschappelijke openheid niet als gebied voor windenergie te worden aangemerkt.

Streekplan Noord-Brabant

We maakten bezwaar tegen het ontwerp-streekplan van G.S. van Noord-Brabant:

De mogelijkheden voor verblijfsrecreatie worden ons inziens te sterk verruimd. Dat het stimuleren en toestaan van dagrecreatie in de natuur geen "significante" schade mag veroorzaken betekent een boterzachte bescherming.

Het bufferbeleid rond de natte natuurparels is te vaag geformuleerd. Rond de

Deurnese Peel is nog steeds geen hydrologische bufferzone ex Natuurbeschermingswet vastgesteld.

We pleiten voor het ontwikkelen van instrumentarium voor het uitplaatsen van tuinbouwbedrijven naar concentratiegebieden. De omgeving Zinkskeslaan vraagt als enclave in een natuurparel speciale aandacht.

We willen bij de Grootte Peel de ganzengebieden bij Asten-Heusden toegevoegd zien aan de Regionale Natuur- en Landschapseenheid (RNLE). Aan de RNLE Stippelberg zou een gebied ten westen van de voormalige vliegbasis de Peel moeten worden toegevoegd, met het oog op de geplande robuuste ecologische verbindingzone.

Van de IJzeren Rijn heeft de provincie in het plan de voor de Peel zeer slechte variant D2 opgenomen (zie hier onder).

Foute varianten van IJzeren Rijn

Antwerpen wil een korte spoorverbinding met Duitsland via Nederland, de zogenaamde IJzeren Rijn. In een ver verleden is een dergelijke spoorwegverbinding aangelegd en de restanten liggen er nog. Voor het huidige en toekomstige vervoer per spoor is deze niet meer bruikbaar. Volgens historische afspraken met de Belgische regering moet Nederland zorgdragen voor een geschikt tracé. Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat doet onderzoek naar alternatieve routes.

In 2001 startte de Milieueffectrapportage (MER) voor een aantal varianten. WBdP heeft in haar reactie aangegeven dat de D-varianten voor de Peel zeer nadelig zijn. De D0- en D1-variant lopen over bestaand spoor tussen Eindhoven en Venlo. Ze gaan tussen de Mariapeel en het Grauwveen door. Naast de schade die dat toebrengt is het risico groot dat het bestaande spoor dan zal worden verbreed. De D2-variant gaat van verkeersplein Ommel, door het dal van de Astense Aa en de Liesselse Bossen naar Griendtsveen en van daaruit verder over bestaand spoor. Behalve funest voor het Aa-dal en die bossen is deze variant ook nog slechter voor de Peel dan de D0 en D1. Hij

gaat namelijk dicht langs de westkant en noordkant van de Deurnese Peel, met alle overlast vandien en doorsnijdt een open (weidevogel)landschap, wat is aangewezen als EHS-beheersgebied "ruime jas". De ecologische verbinding van de Peel naar het westen wordt er door verstoord.

Volgens WBdP dienen de B-varianten (Weert-Roermond-Venlo) alsnog in beeld te worden gebracht, omdat uit een internationale studie blijkt dat deze kansrijk zijn. Het langer gebruiken van de Montzenroute (Voerstreek) moet als een reële optie worden beschouwd zolang er geen definitieve oplossing is.

In de MER is onvoldoende gelet op de kwaliteiten van de hoogveengebieden en hun omgeving. Deze hebben allerlei (inter)nationale statussen zoals Habitat- en Vogelrichtlijngebied, Wetland, Natuurmonument en Strategisch Groenproject. De waterhuishouding, plantengemeenschappen, foerageermogelijkheden en rust zullen aangetast worden. Dat is niet zo maar te compenseren –en zeker niet vooraf– zoals de internationale regels eisen. Volgens die regels mag aantasting trouwens niet plaatsvinden wanneer er reële alternatieven zijn. Onze reactie was onderbouwd met informatie over blauwborst, kraanvogels, andere rode lijstsoorten, informatie over prioritaire habitats, enz.

Al snel werd duidelijk dat de tracés via Venlo erg duur zijn in vergelijking met het bestaande tracé (en varianten daarop). Zowel voor de bewoners langs de route als voor natuur en milieu zijn de tracés via Roermond beter dan de "Peelvarianten".

Een varianten die niet in de MER is onderzocht is de F(oute)-variant. Deze loopt parallel aan de A67. Hij doorsnijdt de Heitrakse Peel en het Zinkske en gaat de stilte in grote delen van de Deurnese Peel verstoren. De provincies Limburg en Noord-Brabant zien de F-variant wel zitten en hebben in hun Ruimtelijke Ordeningsplannen "grond" gereserveerd.

De betrokken ministers namen in 2001 een dubbelbesluit: op korte termijn gaan er treinen door het natuurgebied de Meinweg bij Roermond rijden en men werkt plannen uit voor een definitief tracé.

Ruimtelijk beleid in Peelgemeenten

Venray

WBdP reageerde op het voorontwerp bestemmingsplan buitengebied. Grote gebieden in en rond de Heidsche Peel, de Bult, het Defensiekanaal en de voormalige vliegbasis hebben geen bestemming "agrarisch gebied met landschappelijke en/of natuurwetenschappelijke waarden" gekregen. Ook zijn actuele natuurwaarden niet goed ingeschat. Op de vliegbasis zijn de bebouwingmogelijkheden te ruim en te flexibel. Er is niet gedacht aan de in studie genomen Robuuste Ecologische Verbindingszone. Qua "visuele bufferzones" is men de rand van de Bult en de oevers van het Defensiekanaal vergeten. De door de provincie begrensde hydrologische bufferzone rond de Mariapeel is bij een paar percelen te krap genomen. Er is geen zone rond de Bult weergegeven.

Helden

We reageerden op de ontwerp correctieve partiële herziening van het bestemmingsplan buitengebied. We verzetten ons tegen de te ruime mogelijkheid voor nieuwvestiging van agrarische bedrijven.

In Helden werd verder meegewerkt aan het totstandkomen van een gemeentelijk waterplan.

Meijel

De Raad van State wees ons vorig jaar ingediende verzoek om voorlopige voorziening af inzake de reparatieherziening van het bestemmingsplan buitengebied van Meijel. Wij hadden dat gevraagd om inwerkingtreding van het plan, waartegen wij beroep hadden ingesteld, te voorkomen. Volgens de Raad was er geen spoedeisend belang. Schorsing kan wel worden gevraagd van concrete vergunningen die op basis van het nieuwe plan worden verleend. Er is nog geen uitspraak in ons beroep in hoofdzaak.

Horst/Sevenum

In haar uitspraak in het beroep van WBdP tegen het bestemmingsplan buitengebied van de gemeenten Horst en Sevenum oordeelde de Raad van State dat de "visuele bufferzone" rond de Mariapeel, waar geen nieuwvestiging van bedrijven is toegestaan, ten onrechte smaller is gemaakt dan in het streekplan. Daartoe had een afwijkingsprocedure moeten worden gevolgd. Ook achtte de Raad het onjuist dat een aantal in of nabij de visuele bufferzone

gelegen bedrijven vrijwel ongelimiteerd in de richting van de Mariapeel kunnen uitbreiden. In de gronden met de bestemming "agrarisch gebied met landschappelijke en/of natuurlijke waarden" ten westen van de Middenpeelweg is volgens de Raad bij de omschakelmogelijkheid naar intensievere bedrijfvormen (zoals intensieve veehouderij of glastuinbouw) te weinig rekening gehouden met de natuurwaarden van de Peel. Tot slot is ten westen van de Middenpeelweg onterecht de bescherming van de hydrologische waarden van de Peel en het leef- en fourageergebied van ganzen, kraanvogels en weidevogels niet opgenomen in het aanlegvergunningstelsel.

Peelbergen. In Horst gaf WBdP een zienswijze op het ontwerpbestemmings-

plan Peelbergen. Tegen de recreatieve ontwikkelingen in dit in Horst en Sevenum gelegen gebied hebben we als zodanig geen bezwaar. Het plan voorziet echter ook in aanleg van stukken nieuw bos langs de Middenpeelweg. Daarbij negeert de gemeente het gegeven dat bij de oude vuilstort Zuringsspeel een belangrijk weidevogelgebied ligt, waar enkele van Limburgs laatste Grutto's broeden.

We hebben gereageerd op de mogelijke komst van een autoracebaan in Peelbergen, op nauwelijks 2 km van de Peel. De regelgeving rond het stiltegebied Mariapeel maakt dit project onrealistisch.

Nederweert

Een schutterijvereniging wilde bij Nederweert-Eind een nieuw schietterrein vestigen bij de "Braakpeel", een beekdallandschapje dat samenhangt met het natuurmonument Sarsven/de Banen. We dienden bedenkingen in tegen de milieuvergunningaanvraag. De aanvraag werd ingetrokken.

Deurne

Het "kamperen bij de boer" op een boerderij aan het kanaal van Deurne is uit de hand aan het lopen. Het is een veelzijdig recreatiebedrijf geworden, met chalets, slaap- en feestzalen en recreatieve arrangementen. De "mini"-camping telde deze zomer ongeveer twee keer zoveel plaatsen als via een ontheffing op grond van de kampeerwet is toegestaan.

De locatie past niet in de recreatieve zoning. De camping ligt op slechts 200 m ten noorden van de Heitrakse Peel en pal tegen een stuk verworven EHS. Het geluid van de campinggasten en ook de terreinverlichting zorgen voor verstoring. Bovendien is er een wandelpad ontstaan (of aangelegd?) naar de Peel. Een deel van de camping ligt in de nog te verwerven EHS, wat de aankoop daarvan kan belemmeren.

Daarnaast wordt de zandweg langs het kanaal als in- en uitrit gebruikt en ook als trap- en zitveldje. Deze zandweg is onderdeel van het beschermd natuurmonument en belangrijk in de verbinding tussen de noord- en zuidflank van de Verheven Peel.

De gemeente deelde ons mede niet op te zullen treden in afwachting van een procedure om het bestemmingsplan aan te passen. Tegen die aanpassing zullen we bezwaar aantekenen. Ook gaan we om handhaving vragen van de Natuurbeschermingswet.

Grutto

Een nieuwe Peelkolonie

In het jaarverslag 1999 kon u lezen dat een aalscholverpaar een broedpoging had ondernomen in de Deurnese Peel. In 2000 waren de verwachtingen onder vogelaars dan ook hooggespannen; zou het tot een succesvolle vestiging zou komen? Helaas kon hier toen geen enkel jaar aalscholvers betrappt worden op iets wat op broeden wees.

In het voorjaar van 2001 werd in de Mariapeel echter een heuse kolonie van deze soort ontdekt. Uiteindelijk werden daar maar liefst 36 nesten gevonden!

De kolonie bevond zich in een berkenbos dat door het verhogen van de waterstand was verdrongen. Alle berken waarin zich de nesten bevonden waren dood. Geschikte nestbomen stonden vrij ver uit elkaar waardoor de kolonie een oppervlakte had van ongeveer 8 á 9 hectare.

Op de meeste nesten werden jongen vastgesteld. Het gemiddelde aantal jongen kwam ruim boven de drie per nest uit. Dit is erg hoog. Zo vliegt per nest in de grootste Nederlandse kolonie in de Oostvaardersplassen gemiddeld nauwelijks meer dan een half jong uit. Het hoge broedsucces wijst er op dat de aalscholvers in de Peel gemakkelijk aan voedsel kunnen komen. De meeste volwassen vogels die de kolonie naderden kwamen uit zuidoostelijke richting aanvliegen. Dit is in de richting van de Maas die zich op ca. 16 kilometer van de kolonie bevindt. Geen extreem grote afstand voor aalscholvers.

De vennen in de Peel leveren ondanks de grote hoeveelheden hondsvis waarschijnlijk te weinig op voor de broedvogels. Bovendien is het doorzicht van het bruine veenwater slecht. Hier worden dan ook nooit vissende volwassen vogels gezien. Wel verblijven er gedurende het hele broedseizoen enkele onvolwassen (niet broedende) exemplaren. Die vissen ook wel in de voedselrijke, met Maaswater gevoede Peelkanalen. Maar voor de broedvogels die ook nog voor hun hongerig kroost moeten zorgen zijn dat blijkbaar ook geen geschikte viswateren.

De vogels hebben de Mariapeel vanwege de rust uitgekozen. Achteraf zijn er aanwijzingen dat hier reeds in 2000 één of meer paren succesvol hebben gebroed. De meeste berken waren toen echter nog groen, zodat de nesten goed verborgen waren.

Van één van de broedende vogels is de

herkomst bekend omdat hij geringd was met een rode kleurring. Het gaat om een mannetje dat op 29 mei 1998 als nestjong in de kolonie van de Oostvaardersplassen werd geringd. De jonge vogel was erg zwaar op de ringdatum en had daarmee een hoge overlevingskans. De vogel in kwestie (rood 7B) behoorde in de kolonie tot de late broeders. Op 1 juli had het paar minstens twee kleine jongen. Tijdens een controle op 30 juli waren de jongen uitgevlogen.

Het is heel verrassend dat het eerste Limburgse broedgeval werd ontdekt in de Peel en niet langs de Grensmaas. De verwachtingen zijn voor dit laatste gebied hooggespannen, maar kennelijk prefereren deze vogels de rust van de Peel boven

de beschikbaarheid van voedsel op korte afstand.

In 2002 zijn de aalscholvers weer teruggekeerd. Met belangstelling zullen we de ontwikkelingen in deze kolonie blijven volgen. Erg lang zal deze Peelkolonie waarschijnlijk niet bestaan want de nestbomen zullen spoedig verdwenen zijn. Dat is jammer voor de vogelaars, maar niet zo erg voor de Peel, want de lading mest die deze grote vogels er achter laten is natuurlijk niet bevorderlijk voor de zo gewenste voedselarmoede.

De aalscholvers bouwden hun nesten in afgestorven berkenbomen.

De foto hieronder toont een boom met drie nesten, met daarop oude vogels en bijna vliegvlugge jongen.

Hoe werkt Werkgroep Behoud de Peel?

Werkgroep Behoud de Peel is een onafhankelijke stichting, die zich als doel gesteld heeft: het behoud en herstel van het Peelgebied als een hoogveen(achtig) landschap met de daaraan verbonden historische waarden en natuurkwaliteiten.

Ooit besloeg dit hoogveengebied van de Peel een enorme oppervlakte in het grensgebied van Brabant en Limburg. Ons werkterrein bestaat nu uit de tien gemeenten waarin nog Peelrestanten liggen of die daaraan grenzen:

Asten,
Gemert/Bakel,
Deurne,
Helden,
Heythuysen,
Horst aan de Maas,
Meijel,
Nederweert,
Sevenum en
Venray.

In de eerste jaren na de oprichting in 1978 werd alles in het werk gesteld om verdere afgraving en ontginning van de Peel te voorkomen. Pas toen deze gevaren waren afgewend, kon aandacht worden besteed aan beheerswerk in de Peel en aan bestrijding van allerlei bedreigingen van buitenaf, zoals ontwatering en uitstoot van ammoniak.

Nog steeds besteden we veel tijd aan het tegengaan van deze aanslagen en aan het geven allerlei vormen van voorlichting. Maar de meeste energie steken we momenteel in samenwerking met andere belanghebbenden om te komen tot maatregelen en plannen die leiden tot een zodanige inrichting van de Peelreservaten dat ze uiteindelijk minder kwetsbaar worden voor bedreigingen van buitenaf. Een voorbeeld van zo'n plan is dat voor de Verheven Peel.

■ NATIONALE ■
POSTCODE
■ LOTERIJ ■

Voor het natuurbeschermingswerk in de Peel ontving WBdP belangrijke steun van de Stichting DOEN! van de Nationale Postcodeloterij

Waakzaam...

Waakzaam zijn niet alleen de reeën in de Peel. Ook de medewerkers van Werkgroep Behoud de Peel zijn steeds attent. Dit schitterende natuurgebied is op papier wel redelijk goed beschermd door een heel stel regels, maar er moet steeds op worden toegezien dat die ook goed worden nageleefd. Eigenlijk zou de overheid dat moeten doen, maar in de praktijk wordt er vaak pas iets ondernomen als WBdP aan de bel trekt. Waakzaam moet de Werkgroep ook zijn bij allerlei nieuwe plannen en ontwikkelingen. Alleen door daar vroegtijdig op in te spelen kan worden bereikt dat de natuur in het Peelgebied voldoende ontwikkelingsmogelijkheden krijgt en ook in de toekomst goed wordt beschermd.

Als vrijwilligersorganisatie kunnen we dit alleen doen met uw hulp. U kunt de Werkgroep steunen door een bedrag over te maken op giro 5356520 t.n.v. WBdP te Meijel. Bedankt!

Werkgroep
Behoud de Peel

Postbus 139

5750 AC DEURNE

0493-354411 WBdP@hetnet.nl